T.C.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BİR GEÇİŞ BÖLGESİNDE YAŞAMAK: İZMİR BASMANE'DE SÜZÜLME VE YERİNDEN EDİLME DENEYİMLERİ

Melike Sena KILIÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Kentsel Koruma ve Planlama Programı

Danışman

Doç. Dr. Tolga İSLAM

Ağustos, 2023

T.C.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BİR GEÇİŞ BÖLGESİNDE YAŞAMAK: İZMİR BASMANE'DE SÜZÜLME VE YERİNDEN EDİLME DENEYİMLERİ

Melike Sena KILIÇ tarafından hazırlanan tez çalışması 18.07.2023 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Kentsel Koruma ve Planlama Programı **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Tolga İSLAM
Yıldız Teknik Üniversitesi
Danışman

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Tolga İSLAM, Danışman
Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Dr. Öğr. Üyesi Erhan KURTARIR Üye
Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Prof. Dr. Besime ŞEN, Üye
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi _____

Danışmanım Doç. Dr. Tolga İSLAM sorumluluğunda tarafımca hazırlanan “Bir Geçiş Bölgesinde Yaşamak: İzmir Basmane’de Süzülme ve Yerinden Edilme Deneyimleri” başlıklı çalışmada veri toplama ve veri kullanımında gerekli yasal izinleri aldığımı, diğer kaynaklardan aldığım bilgileri ana metin ve referanslarda eksiksiz gösterdiğimi, araştırma verilerine ve sonuçlarına ilişkin çarpıtma ve/veya sahtecilik yapmadığımı, çalışmam süresince bilimsel araştırma ve etik ilkelerine uygun davrandığımı beyan ederim. Beyanımın aksinin ispatı halinde her türlü yasal sonucu kabul ederim.

Melike Sena KILIÇ

Annemin ve babamın anısına…

TEŞEKKÜR

Çalışmam boyunca eleştirileri ile bana yol gösteren, fikirleri ile çalışmayı yönlendiren, bana farklı bir bakış açısı kazandıran, beraber çalışmaktan gerçekten keyif aldığım, kendisinden çok şey öğrendiğim ve öğrencisi olmaktan her zaman gurur duyacağım danışmanım Doç. Dr. Tolga İSLAM'a tüm içtenliğimle teşekkür ederim.

Tez jürimde yer alan, yapıcı eleştirileri ve birbirinden değerli yorumları ile çalışmama katkıda bulunan değerli hocalarım Prof. Dr. Besime ŞEN ve Dr. Öğr. Üyesi Erhan KURTARIR'a çok teşekkür ederim.

Tez sürecimde büyük bir sabır göstererek beni destekleyen, fikirleri ve yönlendirmeleri ile çalışmamda bana yardımcı olan canım ev arkadaşım Tuğçe ALTINKAYA'ya, her pes etmek istediğimde bana güç veren canım arkadaşım Berna Lerzan ÇİFTÇİ'ye ve hayatım boyunca her ihtiyacım olduğunda yanımda olan, beni destekleyen ve bana inanan aileme teşekkür ederim.

Melike Sena KILIÇ

İÇİNDEKİLER

ŞEKİL LİSTESİ vi

TABLO LİSTESİ vii

HARİTA LİSTESİ viii

ÖZET ix

ABSTRACT xi

1 GİRİŞ 1

2 MAHALLE DEĞİŞİMİ: SÜZÜLME, TERK EDİLME, SOYLULAŞMA VE YERİNDEN EDİLME 5

2.1 Soylulaşma ve Yerinden Edilme 6

2.2 Süzülme, Terk Edilme ve Yerinden Edilme 15

3 BASMANE'DE SÜZÜLME SÜRECİ 24

3.1 Basmane'nin Tarihsel Gelişimi 24

3.2 Bir Geçiş Alanı Olarak Basmane 26

3.3 Basmane'de Yaşanan Süzülme Süreci 31

3.4 Değerlendirme 33

4 SÜZÜLME SÜRECİ İÇERİSİNDEKİ BİR MAHALLEDE YAŞAMAK 36

4.1 Çoğunluk-Azınlık Dengesinde Yaşanan Değişimler 36

4.2 Konut Piyasasında Yaşanan Değişimler 38

4.3 Ticari Birimlerde Yaşanan Değişimler 40

4.4 Bakımsızlık ve Yatırımsızlık 41

4.5 Suç ve Güvensizlik 43

4.6 Değerlendirme: Göçmenler ve Yerel Sakinlerin Deneyimleri Arasındaki Benzerlikler 46

5 SONUÇ 50

KAYNAKÇA 54

TABLO A1 TEZ KAPSAMINDA YAPILAN GÖRÜŞMELERİN LİSTESİ 60

TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR 63

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 4.5 Semtte Çökme Tehlikesine Dair Uyarı Konulmuş ve Ev Sahipleri Tarafından Başkalarının Kullanımını Engellemek Amacıyla Pencere ve Kapısı Beton Ile Örtülmüş Bir Ev **.....45**

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 Tez Kapsamında Görüşme Yapılan Kişilerin Gruplanması **3**

Tablo 2.1 Davidson (2008) ve Twigge-Molecey (2014) Üzerinden Dolaylı Yerinden Edilme Türleri **13**

Tablo A 1 Görüşme Listesi **60**

HARİTA LİSTESİ

Harita 3.3 1/1000 ölçekli Kemeraltı II. Etap 1. Bölge Koruma Amaçlı Revizyon İmar Planı **32**

ÖZET

BİR GEÇİŞ BÖLGESİNDE YAŞAMAK: İZMİR BASMANE'DE SÜZÜLME VE YERİNDEN EDİLME DENEYİMLERİ

Melike Sena KILIÇ

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Kentsel Koruma ve Planlama Programı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Tolga İSLAM

Literatürde soylulaştırma kaynaklı yerinden edilme süreçlerini araştıran birçok çalışma olmasına rağmen, süzülme ile ilişkili yerinden edilmeyi inceleyen sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmaktadır. Bu çalışma, özellikle son on yılda göçmenler ve diğer dezavantajlı gruplar için sığınak haline gelen İzmir'in merkezi bir semtinde yaşanmakta olan süzülme süreçlerine odaklanarak bu boşluğu doldurmaya çalışmaktadır. Basmane'de uzun süredir ikamet eden sakinler ve ticari mülk sahipleriyle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelere dayanan çalışma, kendi mahallelerinde azınlık durumunda kalmanın uzun süreli sakinlerin mekân algısını nasıl etkilediğini araştırmaktadır. Çalışma kapsamında semtte meydana gelen fiziksel ve ekonomik değişimlerin, yatırımsızlığın, konut değerlerindeki düşüşün, semtte değişen çoğunluk-azınlık dengelerinin yerel halkın ve göçmenlerin semte yabancılaşmasına neden olduğu gözlemlenmektedir. Hem yerel halkın hem de göçmenlerin semtin değişim süreci içerisinde Basmane'ye karşı duydukları aidiyet hissinin sarsıldığı ve kendilerini güvende hissetmedikleri görülmektedir. Süzülme süreci içerisinde olan Basmane semtinde yerel halkın yaşadığı deneyimler, soylulaşma merkezli yerinden edilme deneyimleri ile benzerlik göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerinden edilme, yerinden edilme baskısı, süzülme, Basmane

ABSTRACT

LIVING IN A TRANSITION ZONE: EXPERIENCES OF FILTERING AND DISPLACEMENT IN BASMANE, IZMIR

Melike Sena KILIÇ

Department of City and Regional Planning

Master of Science Thesis

Supervisor: Doç. Dr. Tolga İSLAM

While there are many studies exploring gentrification-related displacement processes, there are relatively few studies that examine displacement associated with filtering. This thesis attempts to fill this gap by focusing on a central neighborhood in İzmir that has become a haven for immigrants and other disadvantaged groups especially in the last decade. Based on semi-structured interviews conducted with long-term residents and commercial unit owners in Basmane, this study explores how becoming a minority in your own neighborhood affects the perception of the place of long-term users. This thesis contributes to understand that physical and economic changes in the neighborhood, lack of investment, decrease in housing values, and the changing majority-minority balances in the neighborhood cause the alienation of local people and immigrants to the neighborhood. It is observed that both locals and migrants' sense of belonging to Basmane has been shaken and they do not feel safe in the process of change in the neighborhood. The experiences of local people in the Basmane neighborhood, which is in the process of filtering, are similar to the experiences of gentrification-centered displacement.

Keywords: Displacement, displacement pressure, filtering, Basmane

1
GİRİŞ

Yerinden edilme, Grier ve Grier'a göre (1978'den aktaran, Marcuse, 1985) hane halkının kontrolü dışında gerçekleşen ve çevresini de etkileyen durumlardan ötürü hane halkının konutundan çıkmak zorunda bırakılmasıdır. Buna ek olarak Grier ve Grier (1978), yerinden edilmenin piyasa koşullarına göre gerçekleştiğini belirtmektedir. Grier ve Grier, piyasa koşullarına bağlı bu yerinden edilmeleri şu şekilde aktarmıştır:

> "Yerinden edilme, birbirine zıt görünen piyasa koşullarında meydana gelebilir. Örneğin: 1) Konutun değeri, bakımının artık karlı olmadığı noktaya kadar düşer. Sahibi satamaz. Onu boşaltmayı ve bir süreliğine kapatmayı daha ekonomik bulur – ya da yaşanmaz hale gelene kadar konutun tükenmesine izin verir. Bu, yatırımsızlığa bağlı yerinden edilmedir. 2)Konutun değeri, yüksek gelir grupları için çekici hale gelene kadar artar. Yeniden satılır veya yeniden kiralanır ve önceki kiracılar taşınmak zorunda kalır. Bu, yeniden yatırıma bağlı yerinden edilmedir." (Grier ve Grier, 1978: 253)

Marcuse (1985) ise Grier ve Grier'in (1978) piyasa koşullarına bağlı yerinden edilmesi gibi yerinden edilmeyi, soylulaştırma ve terk edilme ile ilişkilendirir. Grier ve Grier'in (1978) "yatırımsızlığa bağlı yerinden edilme" kavramı Marcuse'un (1985) "terk edilmeye bağlı yerinden edilme" kavramı ile "yeniden yatırıma bağlı yerinden edilme" kavramı ise "soylulaştırmaya bağlı yerinden edilme" kavramı ile aynı durumları açıklamaktadır. Yerinden edilme literatüründe, karşılanabilir ekonomik baskıların bölge sakinleri üzerindeki etkisi, yerinden edilmeye yol açan başlıca faktörlerden biri olarak ele alınmıştır. Ekonomik baskıların yanı sıra sınıf, cinsiyet ve etnik köken faktörleri de yerinden edilmede önemli bir rol oynamaktadır. Bu faktörler yerinden edilecek grupların belirlenmesinde etkilidir. Azınlık grupları, düşük gelirli sınıflar, yaşlılar ve kadınlar, yerinden edilme sırasında yerinden edilen ilk veya en olası kişilerdir. Yerinden edilme kavramının fiziksel olmaktan çok etkilediği bu kesimlerin – işçi sınıfı, etnik azınlıklar, düşük gelirli insanlar ve yaşlılar – üzerindeki baskı, korku, kaygı ve travmadan bahsetmek

mümkündür (bknz. Liu vd, 2017, Marcuse, 1985, Doucet, 2009, Green, vd., 2017, Cooper, vd., 2019, Twigge-Molecey, 2014).

Grier ve Grier'i (1978) kaynak olarak kullanan araştırmalar ve Marcuse (1985) yerinden edilme literatürüne kavramın tanımlanması ve yerinden edilmeyi ortaya çıkaran piyasa koşullarını ortaya koymaktadır. Yerinden edilme literatüründe soylulaştırma süreçleri sonucunda ortaya çıkan yerinden edilmeye dair çok sayıda çalışma olmasına rağmen, süzülmeden veya yatırımsızlıktan kaynaklanan yerinden edilmeye yönelik az sayıda çalışma bulunmaktadır. Tez kapsamında süzülme süreçleri sonucunda ortaya çıkan yerinden edilme süreçleri incelenecektir. Tezin amacı, yerinden edilme kavramının süzülme kavramı ile ilişkisini incelemek ve soylulaştırmadan kaynaklanan yerinden edilme süreçlerinde yaşananların, süzülmeden kaynaklanan yerinden edilme süreçleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymaya çalışmaktadır. Çalışma alanı olarak ele alınan İzmir, Basmane'de tez kapsamında; süzülme sürecinin Basmane sakinleri üzerinde yarattığı yerinden edilme baskısı incelenecektir.

Bu tezin yerinden edilme ve süzülme literatürüne katkısı, yerinden edilme literatüründe çok az sayıda değinilen süzülme kavramının yerinden edilme üzerindeki etkisini incelenmektir. Bu kapsamda, çalışma alanı olarak belirlenen İzmir, Basmane semtinde süzülme ve buna bağlı olarak yerinden edilme süreçleri incelenmiştir. Bu çalışmada göç süreçlerinin, yatırımsızlık, bakımsızlık sorunlarının var olduğu bir alanda yaşanan yerinden edilme süreçlerinin ve sürecin sakinler üzerinde yarattığı baskının soylulaştırmadan kaynaklanan yerinden edilme süreçlerinden farklı olduğunu örnek alan bağlamında sunarak yerinden edilme literatürüne katkı sağlamaktır.

Araştırma kapsamında Basmane semtinde 2018 yılı Kasım ayı, 2020 yılı Temmuz ve 2021 yılları Temmuz, Ağustos ve Kasım ayları ve 2023 yılı Mayıs ayında alanda yaşayan ve alanı kullanan farklı kişilerle derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. 2018 yılında 4 kişi ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan 4 kişiden 3'ü semtte esnaflık yapmaktadır, 1 kişi ise Basmane hakkında düzenli olarak köşe yazıları yazan ve araştırma yapan bir gazetecidir. 2020 ve 2021 yıllarında toplamda 10 kişi ile görüşme yapılmıştır. Basmane'de 4 göçmen ile derinlemesine görüşme ve kısa mülakatlar yapılmıştır. Bu göçmenlerden 3'ü kadın biri erkektir. Görüşme yapılan göçmenler en az 1 yıldır en çok da 10 yıldır semtte yaşamaktadır. Göçmenlerin

hepsi semtte kiracıdır. Semtte 6 yerel sakin ile görüşme yapılmıştır. Görüşülen yerel sakinlerden 4'ü erkek 2'si kadındır. 6 yerel sakin içerisinden 5'i ev sahibi, 1'i kiracıdır. Görüşme yapılan yerel sakinler en az 55 en çok 76 yıldır semtte yaşamaktadır. Semtte yaşayan, ev sahipliği olan ama sonradan evlerini satıp semti terk edilme kararı almış ama ticari varlıklarını (dükkan sahipliği ile) semtte sürdürmeye devam eden 3 kişi ile de derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeciler 40, 45 ve 55 senedir ticari varlıklarını semtte devam ettirmektedirler. 2023 yılında ise 1 göçmen, 11 Türk vatandaşı ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan 2 kişi ile daha önce 2021 yılında görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan 11 Türk vatandaşından 3'ü semt sakini, 2'si eskiden semt sakini, 2'si ise esnaflığa devam eden eski semt sakinidir. Semtte ikamet eden üç sakin de ev sahibidir. Mayıs ayında görüşme yapılan göçmen ise eski semt sakinidir. Araştırma süresince derinlemesine ve kısa mülakatlar kapsamında görüşmecilere yarı yapılandırılmış sorular yöneltilmiştir.

Araştırma süreci boyunca toplamda 22 Türk vatandaşı ve 5 göçmen ile görüşme yapılmıştır. 22 Türk vatandaşından 7'si esnaf, 9'u Basmane sakini, 4'ü eski semt sakinidir. 9 Basmane sakininden 8'i ev sahibi, 1'i ise kiracıdır. Görüşme yapılan 5 göçmenden 1'i eski semt sakinidir. Görüşme yapılan tüm göçmenler kiracıdır. Görüşme yapılan kişiler tipolojik olarak sınıflandırarak ve görüşmecilerin gizliliği için görüşmecilere numaralar verilmiştir. Tipolojik sınıflandırma 'Semti Terk Eden Eski Sakinler' ve 'Semtte Kalan Sakinler' gruplamasına ek olarak etnik kimliğe göre de 'Yerel Halk' ve 'Sığınmacılar ve Göçmenler' olmak üzere iki farklı grup sistemi kullanılmıştır. Etnik sınıflandırmada görüşme yapılan sığınmacılar ve göçmenlerin hepsi semtte kiracı olarak ikamet ettikleri için 'Kiracı' olarak tek bir grupta toplanmıştır. Yerel halkta ise konut ve/veya ticari birim sahipliğine bakılarak dört farklı sınıf oluşturulmuştur (Tablo 1).

Tablo 1 Tez kapsamında görüşme yapılan kişilerin gruplanması

	Yerel Halk				Sığınmacılar ve Göçmenler
	Ev Sahibi	Kiracı	Ticari Birim Sahibi	Konut ya da Ticari Birim Sahibi Olmayan	Kiracı
Semti Terk Eden Eski Sakinler			5 Erkek	1 Erkek	1 Erkek
Semtte Kalan Sakinler	7 Erkek 1 Kadın	1 Kadın	1 Erkek		1 Erkek 3 Kadın

Tez beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünün ardından ikinci bölümde ikinci bölümde mahalle değişiminin iki farklı formu olan süzülme ve soylulaşma süreçleri ve yerinden edilme ilişkisi incelenmiştir. Üçüncü bölümde süzülme literatürüne yönelik incelemeden yola çıkılarak Basmane semtinin geçirdiği tarihsel süreçler ve semtte yaşanan süzülme süreçleri incelenmiştir.

Dördüncü bölümde Basmane'de yaşanan yerinden edilme süreçleri yerel halkın ve göçmenlerin gözünden olmak üzere iki sınıfta incelenmiştir. Bu inceleme kapsamında yaşanan yerinden edilme süreçlerinin süzülme süreçleri ile bağlantısı açıklanmıştır. Beşinci bölümde ise, tez kapsamında yapılan tartışmalar ve çıkarımlar özetlenerek sonuç ortaya konulmuştur.

2
MAHALLE DEĞİŞİMİ: SÜZÜLME, TERK EDİLME, SOYLULAŞMA VE YERİNDEN EDİLME

Mahalle değişimi, bir mahallede zaman içinde meydana gelen değişim ve dönüşümlerin sürecini ve sonucunu ifade ederken aynı zamanda mahallenin karakterini, bileşimini ve dinamiklerini etkileyen sosyal, ekonomik, demografik ve fiziksel değişiklikler dahil olmak üzere çeşitli yönleri ve değişimleri içermektedir. Mahalle değişimi, ekonomik güçler, kentsel gelişim, politika kararları, nüfus değişimleri ve sosyal eğilimler dahil olmak üzere çeşitli faktörlerden etkilenmektedir (Schwirian, 1983). Moore (1978'den akataran, Hipp, 2020), mahallelerin mevcut sakinlerin değişimi ya da yeni sakinlerin mahalleye taşınmasından kaynaklanan konut hareketliliğinin mahalle değişimine sebep olduğunu belirtmektedir. Mevcut sakinlerin değişimi, nüfus artışı veya azalması, yaş gruplarındaki değişimler ve göç sebebiyle zamanla değişen demografik yapıyı betimlemektedir (Myers, 1999'dan aktaran, Hipp, 2020). Mahallenin sosyal ve ekonomik koşulları da değişim geçireceğinden dolayı mahallelerde yaşayan sakinlerin mahalleleri ile kurdukları ilişki değişim geçirmektedir (Quercia ve Galster, 2000). Mahallede kalan sakinler ve mahalleye taşınanlar arasındaki çatışmalı komşu ortamı ve nüfus çeşitliliğindeki artış, sosyal ağları, aidiyet, güven ve güvenlik duygularını etkilemektedir (bknz., Freeman, 2006, Fajth vd., 2019, Lees ve Hubbard, 2020, 2022). Eski ve yeni sakinler arasındaki sosyal, ekonomik ve kültürel farklar iki grup arasında sosyal mesafenin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Hipp, 2020).

Konut hareketliliği mahallede kalan sakinlerin haneden ayrılmasıyla gerçekleşmekte ve konutun yaşı ilerledikçe köhneleşmenin başlayacağını ve bunun sonucunda konutun piyasa değerinin düşeceğini öngörmektedir (Hipp, 2020). Süzülme ve soylulaşma mahalle değişiminin farklı yönlerde olduğu iki farklı değişim türüdür (Grossman ve Haase, 2016). Soylulaştırma, düşük gelirli sakinleri yerinden etmekte, onları daha düşük maliyetli konut seçeneklerine itmekte ve potansiyel olarak aşırı kalabalığa ve uygun fiyatlı konut için artan rekabete katkıda bulunmaktadır. Bu yerinden edilme, boşaltılan konut birimleri düşük gelirli haneler tarafından kullanılabilir hale geldiğinden dolayı süzülmeye yol açmaktadır.

Bununla birlikte, bazı durumlarda, uygun fiyatlı konut talebi mevcut birimleri aşarsa, süzülme, topluluğun konut ihtiyaçlarını yeterince karşılayamamakta ve bu da artık mali açıdan uygun veya yatırımcıların cazip olmayan mülkleri terk edilmesine yol açmaktadır (bknz., Smith, 1979, 1982, Boddy ve Gray, 1979a, Marcuse, 1985, Hedin vd., 2012). Marcuse (1985) bu nedenle yeni dönem yerinden edilme çalışmalarının temelini oluşturan 'Gentrification, Abandonment, and Displacement: Connections, Causes, and Policy Responses in New York City' isimli ünlü çalışmasında yerinden edilmeyi soylulaşma ve terk edilme başlıkları altında incelemektedir.

Süzülme ve soylulaşma çoğu zaman birbirini takip eden süreçlerdir (Smith, 1979, 1982). Süzülme, gelecekte soylulaşma sürecinin gerçekleşebilmesi için gerekli koşulları oluşturmaktadır. Konut hareketliliğinde soylulaşma, yüksek gelirli grupların köhneleşen mülklere taşınması sonucu konut fiyatlarının ve kiraların yükselmesine sebep olurken; süzülme, alt gelir grubunun piyasa değeri düşen köhneleşmiş mülklere yerleşmesine olanak vermektedir. Terk edilme ise, binaların veya mahallelerin boş bırakıldığı, ihmal edildiği veya yetersiz kullanıldığı süreçtir ve genellikle ekonomik gerileme, nüfus kaybı veya yatırımsızlığın yaşandığı bölgelerde görülmektedir (bknz, Bender, 1979, Marcuse, 1985, Keenan vd., 1999, Mallach, 2006). Terk edilme, genellikle ekonomik veya demografik değişiklikler nedeniyle mülklerin ve mahallelerin ihmal edilmesi veya yetersiz kullanılması anlamına gelirken, süzülme, yaşlandıkça ve daha yeni, daha pahalı konutlar inşa edildikçe, konut birimlerinin düşük gelirli haneler için kademeli olarak kullanılabilirliğini ifade etmektedir. Terk edilmede konut birimi devri gerçekleşmez ve konut birimleri boşalmaya başlarken, süzülmede konut birimleri daha düşük gelirli hanelere devredilmektedir.

2.1 Soylulaşma ve Yerinden Edilme

Ruth Glass'a (1964) göre soylulaştırma, orta ve üst sınıfların işçi sınıfına ait veya köhneleşen kentsel alanlara taşınması ve genellikle düşük gelirli sakinleri yerinden etmesini ifade etmektedir. Daha varlıklı sakinlerin gelişi, mahallenin fiziksel, sosyal ve ekonomik gelişimine yol açarak mülk değerlerinin artmasına, gelişmiş altyapıya ve yeni tesislerin ve işletmelerin gelişmesine yol açar. Glass, soylulaştırmanın, yükselen kiralar, emlak fiyatları veya bölgenin karakterindeki

değişiklikler nedeniyle orijinal işçi sınıfı veya sakinlerin yerinden edilmesiyle, bir mahallenin sosyal bileşiminde meydana gelen bir değişimi içerdiğinin altını çizmektedir. Soylulaştırma genellikle bir mahallenin daha lüks veya arzu edilen bir yere dönüşmesine yol açarak daha yüksek gelirli sakinleri, işletmeleri ve yatırımı çeker. Glass, soylulaştırmanın kentsel canlandırma ve artan yatırım gibi olumlu yönlerini kabul ederken, olumsuz sonuçlarını da vurgulamıştır. Bunlar arasında düşük gelirli sakinlerin yerinden edilmesi, uygun fiyatlı konutların kaybı ve mevcut topluluğun sosyal ağlarının aşınması ihtimali yer almaktadır.

Marcuse (1985), soylulaştırmanın genellikle uzun vadeli, düşük gelirli sakinlerin mahallelerinden yerinden edilmesine yol açtığını savunmaktadır. Yerinden edilme, artan kiralar, mülk değerleri ve mahallenin karakterindeki değişiklikler gibi çeşitli faktörler nedeniyle bireylerin veya hane halklarının evlerinden veya topluluklarından zorla veya gönüllü olarak taşınması anlamına gelmektedir (bknz., Grier ve Grier, 1978'den aktaran, Marcuse, 1985, Liu, vd., 2017). Bu yerinden edilme, tahliye, karşılanamayan konut maliyetleri veya mahallenin değişen dinamikleriyle baş edememe sebebiyle gerçekleşebilir.

Marcuse'a (1985) göre, yerinden edilme sadece fiziksel bir hareket değil, aynı zamanda sosyal ağların, olanaklara erişimin ve sakinlerin topluluklarında sahip oldukları aidiyet duygusunun kaybını da içermektedir. Daha üst gelir grubundan olan yeni gelenlerin genellikle daha fazla etkiye ve kaynağa sahip olduğunu, mevcut topluluğun marjinalleşmesine ve yerinden edilmesine yol açan soylulaştırma süreçlerinde sakinlerin ve yeni gelenlerin arasındaki güç dengelerinin eşit olmadığını ifade etmektedir.

Marcuse (1985) yerinden edilmenin üç farklı formundan bahsetmektedir: doğrudan yerinden edilme, dışlayıcı yerinden edilme, yerinden edilme baskısı. **'Doğrudan yerinden edilme'**, kişinin kendi isteği dışında yaşadığı evi terk edilmek zorunda kalması durumunda ortaya çıkan bir durumdur. Tipik olarak, ev sahipleri veya devlet kurumları gibi dış aktörler tarafından alınan belirli eylemlerin veya kararların bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Doğrudan yerinden edilme genellikle tahliyeleri, yıkımları veya doğrudan ve kasıtlı olarak sakinleri yerinden eden diğer önlemleri içermektedir (Marcuse, 1985). Marcuse'a (1985) göre, doğrudan yerinden edilmenin iki türü vardır; **'ekonomik yerinden edilme'** ve **'fiziksel yerinden edilme'**. Marcuse bu iki formu şu örnekler üzerinden anlatır: ev sahibinin

kirayı kiracı için karşılanamayacak düzeyde arttırması sonucu kiracıları taşınmaya zorlaması ekonomik yerinden edilmeye, yine ev sahibinin binadaki ısıyı keserek, kiracılara rahatsızlık verecek durumları yaşatarak onları taşınmaya zorlaması ise fiziksel yerinden edilmeye verdiği örneklerdir. Fiziksel yerinden edilme kavramı literatürde Marcuse'un tanımının yanı sıra aynı zamanda kişinin yaşadığı konutu terk edilmesi olarak da tanımlanmıştır (bknz., Davidson, 2009, Doucet, 2009, Davidson ve Lees, 2010, Stabrowski, 2014, Valli, 2016). Özetle, ekonomik yerinden edilme, ev sahibinin kirayı arttırması ile kiracının tahliyeye zorlanması, fiziksel yerinden edilme ise, çeşitli tacizler yoluyla ev sahibinin kiracıyı tahliyeye zorlaması ile gerçekleşmektedir (Marcuse, 1985).

Marcuse (1985), doğrudan yerinden edilmenin yanı sıra yerinden edilmenin doğrudan olmayan iki formundan bahsetmektedir: 'dışlayıcı yerinden edilme' ve 'yerinden edilme baskısı'. **'Dışlayıcı yerinden edilme'**, çeşitli faktörler nedeniyle belirli bireylerin veya toplulukların sistematik olarak bir mahalleden veya konut piyasasından dışlanması durumunda ortaya çıkan bir yerinden edilme biçimidir. Konut fiyatlarının artmasıyla düşük gelirli hanelerin terk edilmek zorunda kaldıkları evler benzer gelir durumuna sahip haneler tarafından kiralanamamaktadır. Marcuse, bu durumu dışlayıcı yerinden edilme olarak tanımlamakta ve dışlayıcı yerinden edilmenin yerinden edilmeye maruz kalan hane halkını ve bu hane halkı ile aynı gelir seviyesine sahip grupları etkilediğini ve onların mahallede yaşamasını zorlaştırdığını belirtmektedir

'Yerinden edilme baskısı' ise, soylulaştırma sürecinde düşük gelirli sakinlerin ve farklı toplulukların alanda yaşamasını zorlaştırıp onu alanı terk edilmeye sevk eden güçler ve faktörler topluluğudur. Yerinden edilme baskısı ise, mahallede yaşanan değişimler sonucunda kişinin komşularını, arkadaşlarını, tanıdıklarını kaybetmesini, mahallede var olan ticari birimlerin farklı kesimlere hitap etmeye başlamasını ifade etmektedir. Kısaca yerinden edilme baskısı, kişinin aidiyet duygusuna zarar veren, kişinin orada yaşamasını zorlaştıran ve en sonunda kişiyi yaşadığı mahalleyi terk edilmek zorunda bırakan durumlardır (Marcuse, 1985).

Mahalleyi terk ettikleri anda geri dönemeyeceklerini bilmeleri ve mahallenin başka bir yerinde farklı bir konut kiralamaya güçlerinin yetmemesi yani dışlayıcı yerinden edilme, yerinden edilme baskısına kıyasla daha somut bir kavramdır. Dışlayıcı yerinden edilme belli bir uygulama ve onun getirilerine bağlıyken, yerinden edilme

baskısı ise yapılanların mahalle sakini üzerinde daha soyut bir etki bırakmasına- psikolojik anlamda çöküş, gelecek kaygısı, sıkışmışlık hissi- neden olmaktadır. Dışlayıcı yerinden edilme ve yerinden edilme baskısının ortaya çıkmasıyla kişinin aidiyet duygusu da sarsılmaktadır. Bu durumda hayatını devam ettirme güdüleri genellikle aidiyet duygusuna ağır basar ve kişi uygulanan politikalar sonucu yerinden edilmeyi kabullenmiş olur (Lees ve Hubbard, 2020).

Marcuse'un dışlayıcı yerinden edilme ve yerinden edilme kavramları ile tarif ettiği yerinden edilme süreçleri literatürde dolaylı yerinden edilme olarak tarif edilmektedir. Dolaylı yerinden edilme, bireylerin veya toplulukların fiziki anlamda yerinden edilmelerinin ötesinde meydana gelen sonuçlara ve etkilere atıfta bulunmaktadır (bknz. Marcuse, 1985, Davidson, 2009, Twigge-Molecey, 2014, Atkinson, 2015). Bir mahalledeki soylulaştırma, bitişik veya yakın alanlar üzerinde dolaylı yerinden edilme etkilerine sahip olabilir. Daha varlıklı sakinler, soylulaştırılan bir mahalleye taşındıkça, mülk değerleri artabilir ve bu da konut maliyetlerinin artmasına neden olur. Bu, düşük gelirli sakinlerin soylulaştırılan mahallenin dışına itilmesine ve komşu bölgelerde daha uygun fiyatlı konut seçenekleri aramasına neden olabilir ve bu da potansiyel olarak yerinden edilmeye neden olabilir. Bunun yanı sıra bireyler veya topluluklar yerinden edildiğinde, sosyal ağları ve destek sistemleri parçalanabilir veya dağılabilir. Bu, etkilenenlerin refahını ve sosyal bağlantılarını etkileyerek sosyal bağları, topluluk uyumunu ve destek hizmetlerine erişimi bozabilir (bknz., Davidson, 2008, Twigge-Molecey, 2014, Hyra, 2014, Valli, 2016).

Davidson (2008), dolaylı yerinden edilmeyi 'dolaylı ekonomik yerinden edilme' (indirect economic displacement), 'mahalle kaynaklarının yerinden edilmesi' (neighbourhood resource displacement) ve 'topluluğun yerinden edilmesi' (community displacement) olmak üzere üç türde incelemektedir.

'Dolaylı Ekonomik Yerinden Edilme', yerel veya bölgesel ekonomideki değişimlerin bir sonucu olarak bireylerin karşılaştığı ekonomik sonuçları ve zorlukları ifade etmektedir. Marcuse (1985), dışlayıcı yerinden edilmede konut piyasasında artan fiyatlar sonucu düşük gelirli hanelerin yerinden edilmesi ve fiyatı artan konutları aynı gelir grubuna mensup insanların karşılayamayacağını ifade etmektedir. Davidson (2008), 'dolaylı ekonomik yerinden edilme' sürecini konut piyasasında yaşanan fiyat artışlarıyla beraber alanda mahallede yaşayan insanların

üzerinde karşılanabilir ekonomik baskıların da artması olarak tanımlamaktadır. Davidson, dolaylı ekonomik yerinden edilmede, doğrudan yerinden edilmede olduğu gibi ev sahibinin kiracı üzerinde uyguladığı kira artışı ve tahliye kararı gibi koşulların yerine 'fiyat gölgelemesi' (price shadowing) ve soylulaştırma ile artan konut fiyatları karşısında konut satın alınabilirliğinin azalması ve sakinlerin alanda yaşamasının giderek zorlaştırılmasından bahsetmektedir.

'Mahalle kaynaklarının yerinden edilmesi', yüksek gelirli hanelerin alana yerleşmesi ile mahallede var olan hizmetlerin yeni gelen kesime hitap etmeye başlaması ile eski sakinlerin sahip olduğu mahalle hizmetlerinin varlığının azalması ile gerçekleşmektedir (Davidson, 2008). Soylulaştırma sonucu mahalleler yeniden canlandırıldıkça veya sosyoekonomik değişiklikler yaşandıkça, yerel işletmeler artan kiralar, rekabet veya değişen tüketici tercihleriyle karşı karşıya kalmakta ve bu da ayakta kalmayı zorlaştırmaktadır. Bu sebeple ticari birimler sakinler için daha az erişilebilir hale gelebilir veya yeni gelen kesimlere hizmet etmeye başlayabilir. Bu durum yaşam kalitesinin düşmesine, eğitim ve sağlık hizmetlerine sınırlı erişime, eğlence fırsatlarının azalmasına ve toplum kimliği ve refahının zayıflamasına yol açabilir (bknz., Davidson, 2008, Atkinson, 2015, Green vd., 2017).

'Topluluğun yerinden edilmesi', bir topluluğun veya bir grup insanın soylulaştırma, kentsel yeniden yapılanma veya diğer sosyo-ekonomik değişiklikler gibi çeşitli faktörler nedeniyle mahallelerini veya bölgelerini terk edilmeye zorlandığı veya mecbur bırakıldığı süreci ifade etmektedir (Davidson, 2008). Bu süreç, sadece bireylerin yerinden edilmesini değil, aynı zamanda kişilerin sahip olduğu sosyal ağların, kültürel bağların ve topluluk uyumunun bozulmasını da içermektedir. Bir topluluk yerinden edilme yaşadığında, bu genellikle topluluk kimliğinin, ortak tarihin ve aidiyet duygusunun kaybına yol açmaktadır. (bknz., Slater, 2002, Freeman, 2006, Atkinson, 2015, Valli, 2016, Cooper vd., 2020, Lees ve Hubbard, 2022). Özetle, topluluğun yerinden edilmesi, tüm toplulukların veya mahalle nüfusunun çeşitli faktörler nedeniyle yerlerinden edildiği veya yerleşik alanlarından koparıldığı süreci ifade etmektedir.

Twigge-Molecey (2014) ise, dolaylı yerinden edilmeyi dört türde incelemektedir: 'sosyal yerinden edilme' (social displacement), 'kültürel yerinden edilme' (cultural

displacement), ‘siyasal yerinden edilme’ (political displacement) ve ‘konut piyasası sebebiyle yerinden edilme’ (housing market displacement).

‘Sosyal yerinden edilme’ kavramı bireylerin veya toplulukların çeşitli faktörler sebebiyle sosyal ağlarının, arkadaşlarının ve tanıdık çevrelerinin alandan ayrılmaya başlaması ile ortaya çıkan kurduğu bağların zayıflaması ve yalnız kalma sürecini ifade etmektedir (Twigge-Molecey, 2014). Mahalleler dönüşüm geçirirken, uzun süredir ikamet edenler, özellikle düşük gelirli veya marjinal geçmişe sahip olanlar, değişen topluluk içindeki sosyal ağlarını ve bağlantılarını sürdürmede zorluklarla karşılaşabilmektedir. Sosyal ve kültürel merkezler gibi kurumlar, kaybolduklarında veya erişilemez olduklarında, bireyler ve topluluklar sosyal bağlantı ve destek kaybı yaşamaktadır. Artan sosyal izolasyon, zayıflayan sosyal bağlar, sosyal desteğin kaybı kaynaklara ve fırsatlara erişimin azalması bireysel refahı, toplum direncini ve sosyal uyumu etkilemektedir (bknz, Atkinson, 2015, Valli, 2016, Lees, 2020, Lees ve Hubbard, 2022).

‘Kültürel yerinden edilme’, kamusal ve ticari alanlarda yaşanan değişimler sonucunda sakinlerin daha önceleri vakit geçirdikleri alanlarda rahatsız hissetmeye başlamaları durumudur (Twigge-Molecey, 2014). Hyra (2014) ise kültürel yerinden edilmenin yeni sakinlerin tercihlerinin ve zevklerinin eski sakinlerin tercih ve zevklerinden üstün geldiğinde gerçekleştiğini ifade etmektedir. Mahalleye taşınan gruplarla beraber ticari alanların yeni gelenlere hitap etmeye başlaması ve bunun sonucunda sakinler ihtiyaçlarını başka mahallelerden karşılamak zorunda kalmaktadır. Ticari alanların yanı sıra sakinlerin kamusal alanlardan da soyutlanması anlamına gelmektedir (bknz, Davidson, 2008, Davidson ve Lees, 2010, Twigge-Molecey, 2014)

‘Siyasal yerinden edilme’, alanda yeni gelenlerin artmasıyla birlikte bireylerin veya grupların zorla uzaklaştırıldığı, marjinalleştirildiği veya siyasi süreçlere ve karar alma süreçlerine katılımdan dışlandığı süreci ifade ederken aynı zamanda siyasi hakların, temsilin ve etkinin kısıtlandığını veya reddedildiğini ifade etmektedir (Twigge-Molecey, 2014). Siyasal yerinden edilme, eski sakinlerden olan etnik veya ırksal bir grubun ya da düşük gelirli sakinlerin, yeni üst gelirli sakinler tarafından sayıca üstün oldukları gerekçesiyle karar verme yetkilerini kaybetmesi ile ortaya çıkar (bknz., Martin, 2007, Hyra, 2008’den aktaran Hyra, 2014).

‘Konut piyasası sebebiyle yerinden edilme’, bireylerin veya toplulukların çeşitli faktörler nedeniyle belirli bir konut piyasasından zorla veya gönülsüz olarak yer değiştirme veya dışlanma deneyimlerini yaşadıkları süreci ifade etmektedir (Twigge-Molecey, 2014). Tipik olarak, konut maliyetleri yükseldiğinde ortaya çıkar ve belirli bireylerin veya hanelerin belirli bir bölgede yaşamayı karşılamasını zorlaştırmaktadır.

Dolaylı yerinden edilme, doğrudan evlerinden zorla çıkarılmasalar bile, mahallede yaşanan değişimlerin bir sonucu olarak mevcut sakinlerin maruz kaldığı ekonomik, sosyal veya kültürel anlamda zorlandığı süreçleri ifade etmekte ve artan yaşam maliyetlerinin, değişen mahalle dinamiklerinin ve hizmetlere ve olanaklara erişimdeki değişikliklerin etkilerini kapsamaktadır. Davidson (2008) ve Twigge-Molecey (2014) dolaylı yerinden edilmeyi farklı başlıklarda incelemiş olsa da başlıkların ifade ettiği süreçler benzerlik göstermektedir. Dolaylı ekonomik yerinden edilme, yükselen mülk değerleri ve artan yaşam maliyetleri, düşük gelirli bireylerin ve ailelerin artan fiyatları karşılamasını veya mahalledeki yaşam standartlarını korumasını zorlaştırdığında ortaya çıkarken (Davidson, 2008); konut piyasası sebebiyle yerinden edilme, artan konut maliyetleri veya konut satın alınımında zorlanma sebebiyle sakinlerin konut piyasasına ayak uyduramadığında ortaya çıkmaktadır (Twigge-Molecey, 2014). Her iki süreç de artan konut talebi sonucunda kiralar ve mülk değerleri de artmaktadır. Bu, artık bölgede yaşamayı göze alamayan düşük gelirli sakinlerin yerlerinden edilmesine sebep olmaktadır.

Mahalle kaynaklarının yerinden edilmesi, soylulaştırma veya diğer mahalle değişimi biçimleri nedeniyle bir mahalledeki temel kaynakların mevcudiyeti ve erişilebilirliği değişmesi sonucu eski sakinlerin hizmetlere erişiminin azalması ile ortaya çıkarken (Davidson, 2008); kültürel yerinden edilme, yeni sakinlerin gelişi nedeniyle değişen ticari birimler ve kamu birimlerinin eski sakinleri rahatsız hissettirmesi ile ortaya çıkmaktadır (Twigge-Molecey, 2014). Mahalle kaynaklarının yerinden edilmesi ile kültürel yerinden edilme, kaynaklar ve olanaklar yerinden edildiğinden, bir mahallenin sosyal ve kültürel dokusunun bozulabileceği, bunun da aidiyet duygusunu ve topluluk uyumunu etkileyeceğini belirtmektedir. Topluluğun yerinden edilmesi, yerleşik toplulukların veya insan gruplarının mahallelerinden veya evlerinden zorla veya gönülsüz olarak çıkarılması ile ortaya çıkmaktadır (Davidson, 2008). Topluğun yerinden edilmesi, bireyleri ve

toplulukları sosyal olarak etkilemekte ve yerinden edilmiş sakinlerin, sosyal ağlarında kesintiler, destek sistemlerinde kayıp, tanıdık kaynaklara ve olanaklara erişimin azalması ve aidiyet ve kimlik duygularında değişikliklere sebep olmaktadır. Sosyal yerinden edilme, mahalle değişikliğinin bir sonucu olarak sosyal ağların, ilişkilerin ve topluluk bağlarının bozulması veya parçalanması ile ortaya çıkmaktadır (Twigge-Molecey, 2014). Siyasal yerinden edilme, belirli grupların veya toplulukların yaşadığı alandaki siyasi gücünün kaybı veya azalması sonucu, karar verme süreçlerine sınırlı erişim ve toplulukların çıkarlarını savunma yeteneğinin azalmasıyla ortaya çıkmaktadır (Twigge-Molecey, 2014).

Tablo 2.1 Davidson (2008) ve Twigge-Molecey (2014) üzerinden dolaylı yerinden edilme türleri ve tanımları

Davidson (2008)	*Dolaylı Ekonomik Yerinden Edilme*	*Mahalle Kaynaklarının Yerinden Edilmesi*	*Topluluğun Yerinden Edilmesi*	
	Karşılanabilir ekonomik baskıların arttığı ve mahallede kalmanın sakinler için giderek zorlaştığı süreç	Mahallede var olan eski sakinlere yönelik hizmetlerin değişime uğrayarak yeni sakinlere hitap etmeye başladığı süreç	Bir topluluğun çeşitli değişkenler sebebiyle mahallelerini terk edilmeye mecbur bırakıldığı süreç	
Twigge-Molecey (2014)	*Konut Piyasası Sebebiyle Yerinden Edilme*	*Kültürel Yerinden Edilme*	*Siyasal Yerinden Edilme*	*Sosyal Yerinden Edilme*
	Konut maliyetlerinin artışı sonucu sakinlerin konut piyasasından dışlandığı süreç	Yeni sakinlerin gelişi ile kamu ve ticari birimlerde değişim yaşanması ve bunun sonucunda eski sakinlerin rahatsız hissettiği süreç	Yeni sakinlerin gelişi ile eski sakinlerin alanda karar verme ve temsil haklarının kısıtlandığı süreç	Kişinin tanıdıklarının ve arkadaşlarının ayrılması ile sosyal ağlarının ve mahalle ile kurduğu bağların zayıflamaya başladığı süreç

Mahallede yaşanan yerinden edilme süreçleri içerisinde, ekonomik baskılara dayanabilen sakinlere yönelik siyasal, sosyal ve kültürel baskıların da ortaya çıkışı ile alanda barınmak imkansıza varan bir hale gelebilmektedir. Yerinden edilmenin gerçekleşmesi üzerine eski sakinlere yönelik alanda gerçekleşen sosyal, fiziksel, kültürel, ekonomik ve siyasal baskının yanı sıra psikolojik baskıdan da söz etmek mümkündür. Özellikle dezavantajlı gruplar yerinden edilme olgusu başladığında kendilerini tuzağa düşmüş hissetmektedir (Liu, vd., 2017). Yukarıda bahsedilen

yerinden edilme türlerinin soylulaşma süreci altında yaşayan mahalleli üzerindeki yerinden edilme baskılarına yol açtığını iddia eden çalışmalar da vardır (Yağınlı, 2020).

Doğrudan yerinden edilen kırılgan grupların sayısındaki artış aynı zamanda, alandaki yerinden edilme hissini de arttırmaktadır (Marcuse, 1985). Mahalleden ayrılanlar üzerlerindeki baskıyı defetmeyi başarsa da onların ayrılması aslında kalanlar üzerinde yaşanan baskıların daha fazla artması anlamına gelmektedir. Çünkü ayrılanlar, uygulanan baskının işe yaradığı ve o alanda yaşayan insanların hepsinin bir süre sonra baskılara ya da fiziksel ve ekonomik değişimlere dayanamayıp, ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi sebeplerden ötürü mahalleyi terk edecekleri anlamını taşımaktadır.

Lees ve Hubbard (2020) yerinden edilmenin insanların birbirleriyle ve mekan ile kurduğu bağı koparacağını belirtmektedir. Alanda yerinden edilme olgusu başladıkça geride kalanların mekan ile kurduğu bağın zayıflayacağını ve bunun sonucunda 'yerinden ediliyormuş hissi' (feels like to be displaced), 'mülksüzleştirme hissi' (sense of dispossession) ve 'yerinden edilme kaygısının' (displacement anxiety) (Watt, 2018) ortaya çıkacağını belirtmektedir. Yerinden edilme kaygısı, kişide mekanı artık tanıyamadığı için güvensizlik duygusu yaratacaktır. Kaygı ve güvensizlik duygusuna ek olarak Atkinson (2015), yerin kaybedilmesine ilişkin duygu ile yerinden edilme baskısını **'sembolik yerinden edilme'** kavramı ile açıklamaktadır. Sembolik yerinden edilme, kişiyi yerinden edilmeye iten duyguları ve kişinin yer ile kurduğu bağın değişimini ele almaktadır. Yere dair algının değişmesi kişinin aidiyet hissinin zayıflamasına, güvensiz hissetmesine ve yabancılaşmasına neden olmaktadır (bknz., Atkinson, 2015, Hyra, 2015, Davidson, 2009, Lees ve Hubbard, 2020.) Özetle, kişinin 'ait olma duygusunu ortadan kaldıran bir şiddet biçiminin' (Cooper vd., 2019) yanı sıra kişinin mekana dair değişen algısı da yerinden edilme hissinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Sakinlerin yaşadığı baskı ve hisler, henüz mekanı terk edilmemiş olsalar da kişinin yer ile ilişkisine zarar vermektedir (Wynne ve Rogers, 2021).

Özetle mahallede yaşanan fiziksel ve ekonomik değişim beraberinde mahallede konut kiralarının artışını ve ev sahibinin kiracıyı evden çıkarmak istemesi gibi uygulamaları da getirmektedir. Konut piyasasının yerinden edilmesi, bireylerin veya toplulukların çeşitli faktörler nedeniyle belirli bir konut piyasasından zorla

veya gönülsüz olarak yerinden edilme veya dışlanma deneyimlerini yaşadıkları süreci ifade etmektedir. Tipik olarak, konut maliyetleri yükseldiğinde ortaya çıkar ve belirli bireylerin veya hanelerin belirli bir bölgede yaşamayı karşılamasını zorlaştırır. Soylulaştırma sonucu uygun fiyatlı konut arzı talebe ayak uyduramadığında, daha düşük gelirli bireyler ve aileler konut piyasasının dışına itilmekte ve bu da onları daha uygun fiyatlı ancak genellikle uzak bölgelerde konut aramaya zorlamaktadır (bknz, Marcuse, 1985, Davidson, 2008, Doucet, 2009, Twigge-Molecey, 2014, Liu vd., 2017). Mahallede gerçekleşen bu değişimlerin yanında getirdiği fiyat artışıyla aslında mahalle sakinlerinin konut piyasasından dışlanmasını öngörmektedir. Yani mahalle sakinleri doğrudan yerinden edilmenin yanı sıra hem dışlayıcı yerinden edilmeye hem de yerinden edilme baskısına maruz kalmaktadır.

Sonuç olarak, yerinden edilme kavramı aslında bünyesinde kişilerin ikamet hakkının olduğu ve/veya aidiyet hissettikleri yerden vazgeçmelerini açıklamaktadır. Yerinden edilmede sınıf, cinsiyet, etnik köken faktörleri önemli rol oynamaktadır. Bu faktörler yerinden edilecek grupların belirlenmesinde etkilidir. Azınlık gruplar, düşük gelirli sınıflar, yaşlılar, kadınlar yerinden edilme olgusunda ilk yerinden edilen veya yerinden edilmesi en muhtemel kırılgan gruplardır. Yerinden edilme kavramının, fiziksel olmasından ziyade etkilediği bu kesimler – işçi sınıfları, etnik azınlıklar, düşük gelirliler, yaşlılar – üzerindeki baskılardan, korkudan, kaygıdan ve travmadan da bahsetmek mümkündür (Lees ve Hubbard, 2020).

2.2 Süzülme, Terk edilme ve Yerinden Edilme

Şehir büyümesini ve mahalle değişimlerini açıklamaya yardımcı bir kavram olarak ortaya çıkan süzülme kavramı, konut fiyatlarındaki düşüş sonucu üst gelir grubunun oturduğu konutların kendilerinden sonraki alt gelir grubuna geçişi sonucu meydana gelen doluluğun değişmesi olarak tanımlanmaktadır (Ratcliff, 1949). W.F. Smith (1964) de, Ratcliff gibi, süzülme kavramını üst gelir grubunun yeni konutların üretilmesi ile vazgeçtiği konutların alt gelir grubunun kullanımına açılması olarak tanımlanmaktadır. Konut fiyatlarındaki düşüş sonrası üst gelir gruplarının farklı konutlara taşınmasını ve bunun sonucunda önceden oturdukları konutun alt gelir grupları için ekonomik olarak daha uygun ve kullanılabilir hale gelmesi olarak da

ifade edilebilecek bu durum süzülme kavramını açıklayan diğer kaynaklarda sıklıkla ifade edilmektedir (bknz. Ratcliff, 1949, W.F. Smith, 1964, Grigsby, 1963, Lowry, 1970).

Daniels (1974) süzülme süreçlerini rekabetçi konut piyasasına bağlamaktadır. Yapı stoğunun artması ile konut piyasasında fiyatların düşüşe geçtiğini, bu düşüş sayesinde alt gelir grubunun ev sahibi olabildiğini ileri sürmektedir. Ekonomik anlamda süzülme aslında konut için ödeme gücü arttıkça daha küçük, bakımsız ve daha az tercih edilen konutların geride bırakılacağını ve daha büyük, bakımlı konutların satın alınacağını varsaymaktadır (bknz., N. Smith, 1982, Boddy ve Gray, 1979a). Margulis'e (1998) göre, süzülme süreçleri konut piyasasında yaşanan değer kayıpları ve konutların ekonomik yaşam döngüleri ile ilişkilidir. Margulis süzülme kavramını açıklarken yatırımsızlıktan da bahsetmektedir (ayrıca bknz. Hedin vd., 2012). Ekonomik sebeplerden veya hane halkı koşullarından kaynaklanan bakım yetersizliği köhnemeye sebep olmaktadır. Fiziksel ve ekonomik olarak gerçekleşen köhnemeler konut piyasasında fiyatların düşmesine ve süzülmeye sebep olmaktadır.

Literatürde süzülme ve yerinden edilme ilişkisine dair çok az sayıda çalışma bulunmaktadır. Süzülme ve terk edilme, konut dinamikleri ve bunların mahalleler ve topluluklar üzerindeki etkileri ile ilgili iki kavramdır. Süzülme, konut birimlerinin zaman içinde daha yüksek gelirli haneler tarafından kullanılmaktan daha düşük gelirli haneler tarafından kullanılmaya geçiş sürecini ifade etmektedir. Daha eski veya daha yüksek fiyatlı konut birimleri, yaşlandıkça veya daha yeni, daha yüksek fiyatlı birimler inşa edildikçe kademeli olarak daha uygun hale geldiğinde ortaya çıkar. Daha yüksek gelirli haneler daha yeni veya daha cazip konut seçeneklerine taşındıkça, önceki konutları düşük gelirli haneler tarafından kullanılabilir hale gelir. Süzülme kavramı, konut piyasasının farklı gelir düzeylerine uyum sağlamak için zaman içinde doğal olarak ayarlandığını varsaymaktadır. Ancak süzülmenin kapsamı ve hızı, mahalle koşulları, piyasa güçleri ve politika müdahaleleri gibi çeşitli faktörlerden etkilenebilir.

Öte yandan terk edilme, genellikle ekonomik, sosyal veya fiziksel faktörlerin bir kombinasyonu nedeniyle konut birimlerinin veya mahallelerin tamamının boş veya bakımsız bırakıldığı süreci ifade etmektedir. Terk, konut fiziksel olarak kötüleştiğinde, ekonomik olarak sürdürülemez hale geldiğinde veya sosyal olarak

damgalandığında meydana gelebilir, bu da talebin ve yatırımın azalmasına yol açar (bknz., Bender, 1979, Marcuse, 1985, Keenan vd., 1999, Mallach, 2006). Boş veya harap durumdaki konutların varlığı potansiyel sakinleri, işletmeleri ve yatırımları caydırdığından, yatırımdan vazgeçme ve daha fazla terk edilme döngüsüne de katkıda bulunabilmektedir. Marcuse (1985), ekonomideki artan kutuplaşmanın mahallelere yansımasının soylulaşma veya terk edilme olarak ortaya çıkacağını belirtmiştir. Marcuse'a göre, soylulaşma ve terk edilme birbirine zıt durumları ifade eden kavramlar olup, soylulaşmada artan bir talep karşısında mülkiyet değerlerinde artıştan bahsedilirken, terk edilmede azalan talep karşısında mülkiyet değerlerinde azalmadan bahsedileceğini belirtmektedir.

Marcuse'a (1985) göre, terk edilme ve soylulaşma şehirlerde meydana gelen ekonomik sonuçların mülkiyetlere yansımasıyla ortaya çıkmaktadır. Soylulaşmada, etnik gruplar, azınlıklar, yaşlılar, işçi sınıfları ve düşük gelirli insanlar yerine üst gelir grubuna ait, daha yüksek eğitim seviyesine sahip insanlar getirilmektedir. Grier ve Grier'e (1978) göre soylulaşma yeniden yatırıma bağlı bir yerinden edilme sürecidir ve mahallede yeniden yatırımın yapılması ile artan kiralar ve baskılar sebebiyle düşük gelirli grupların yerine orta ve yüksek gelirli gruplar yerleşmesi ile gerçekleşmektedir; yatırımsızlığa bağlı bir yerinden edilme süreci olan terk edilme ise mülkiyetin değerindeki düşüş sonrası alanı kullanan insanların o alanda yaşamaya dair teşvikini kaybetmesi sonucu mülkiyetin kullanımına dair talebin kaybolması ile ortaya çıkmaktadır. Terk edilme, düşük gelirli haneleri terk edilen mahallenin etrafındaki mahallelere yönlendirerek alanı terk edilmesine sebep olmaktadır. Bu bakımdan Marcuse, terk edilmeyi diğer mahalleleri kurtarmak için aralarından birini geride bırakmak olarak nitelendirmiştir.

Marcuse'a (1985) göre, terk edilmeden kaynaklanan yerinden edilmede, mahalle genelinde birimlerin hızla el ya da işlev değiştirme modeli mevcuttur. Bir hane için mevcut barınma seçeneği ne kadar fazla ise, hane halkının ısınma, elektrik vb. ihtiyaçlarını karşılayamaması veya başka bir kriz durumunun onu yaşadığı mahalleyi fiziksel olarak terk edilmeye zorlamadan önce kendisinin terk edilme olasılığı o kadar yüksektir. Marcuse bu anlamda biraz daha yüksek gelirli hanelerin henüz terk edilmemiş birimlerden yerinden edilmesi, terkin en son aşamasında olanların yerinden edilmesi ile aynı zamanda gerçekleşeceğini belirtmektedir.

Terk edilme ve süzülme farklı kavramları ifade etse de barınma dinamikleri bağlamında bu iki kavram arasında bazı benzerlikler vardır. Bu benzerlikler şunları içermektedir:

Konut birimi devri: Hem süzülme hem de terk edilme, belirli bir alandaki konut birimlerinin devrini içermektedir. Süzülmede konut birimleri zaman içinde yüksek gelirli hanelerden düşük gelirli hanelere geçiş yapmakta (bknz. Ratcliff, 1949, Grigsby, 1963, W.F. Smith, 1964, Lansing vd., 1969, Johnston, 1971, Murie, 1976), terk edilme durumunda ise konutlar çeşitli sebeplerden dolayı boş veya bakımsız kalmaktadır (bknz., Lieb vd., 1974, Bender, 1979, Marcuse, 1985, Keenan vd., 1999, Cohen, 2001, Mallach, 2006).

Mahalle değişimi: Hem süzülme hem de terk edilme, mahalle özelliklerindeki değişikliklere katkıda bulunmaktadır. Konut birimleri düşük gelirli haneler için daha uygun hale geldikçe, süzülme bir mahalledeki sakinlerin sosyoekonomik bileşiminde kaymalara yol açmakta (bknz. Hole, 1886, Grigsby, 1963, Johnston, 1971, Murie, 1976, N. Smith, 1972,1982), terk edilme ise mahalleleri olumsuz etkilemekte, bu da yıkıma, mülk değerlerinin düşmesine ve genel mahalle kalitesinde düşüşe neden olmaktadır (bknz., Marcuse, 1985, Keenan vd., 1999, Mallach, 2006).

Barınma mevcudiyeti üzerindeki etki: Hem süzülme hem de terk edilme, bir topluluk içindeki barınma mevcudiyetini etkilemektedir. Süzülme, yeni inşaatla birleştiğinde, daha yüksek gelirli haneler yeni birimlere taşınırken daha uygun fiyatlı konut seçenekleri için fırsatlar yaratmakta (bknz. Ratcliff, 1949, Grigsby, 1963, Lowry, 1970, Daniels, 1974, N. Smith, 1972,1982, Margulis, 1998, Skaburskis, 2006, Johnston, 1971, Murie, 1976), terk ise, mülkler boş kaldığı veya bakıma muhtaç hale geldiği için mevcut konut stokunu azaltmaktadır (bknz. Bender, 1979, Marcuse, 1985, Keenan vd., 1999, Mallach, 2006).

Süzülmenin genellikle konut devrinin doğal bir süreci olarak görülmesine karşın, terk tipik olarak mahalleler üzerinde zararlı etkileri olan olumsuz bir sonuç olarak görülmektedir (bknz., Bender, 1979, Marcuse, 1985, Keenan vd., 1999, Mallach, 2006). Süzülme ve kentsel alanların kullanımı birbiriyle bağlantılı iki kavramdır. Süzülme, başlangıçta yüksek gelirli haneler için inşa edilen konut birimlerinin

zaman içinde kademeli olarak düşük gelirli haneler tarafından kullanılabilir hale geldiği süreci ifade etmektedir. Daha yeni ve daha pahalı konut seçenekleri inşa edildikçe, eski konut stoğu nispeten daha uygun hale gelmektedir. Bu süreç, konutların gelir merdiveninin "aşağıya doğru süzülmesine" izin vererek, daha düşük gelirli bireylere ve ailelere kentsel alanlarda başlangıçta daha yüksek gelirli sakinler için inşa edilmiş olabilecek konutlara erişme fırsatları sunmaktadır (Lowry, 1960). Süzülme, kentsel alanların daha kapsayıcı ve çeşitli hale getirilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Süzülme, farklı gelir düzeylerinden bireylerin kentsel mahallelerdeki konutlara erişmesine izin vererek, sosyoekonomik çeşitliliğe katkıda bulunmaktadır.

Kentsel alanların kullanımı, konut, ticari faaliyetler, kamusal olanaklar ve yeşil alanlar gibi çeşitli amaçlar için şehirler içindeki mevcut alanların verimli ve etkili bir şekilde kullanılması anlamına gelmektedir. Kentsel alanların verimli kullanımı, karma kullanım geliştirme, kompakt tasarım ve yeterince kullanılmayan veya boş alanların yeniden kullanılması gibi stratejileri içermektedir. Süzülme ve kentsel alanların kullanımı arasındaki bağlantı, konut talebini diğer kentsel işlevlerle dengeleme ihtiyacında yatmaktadır. Süzülme, mahalle sakinlerinin mahalleler arasındaki dağılımını şekillendirerek ve farklı türde olanak ve hizmetlere olan talebi etkileyerek kentsel alanların kullanımını etkilemektedir (bknz., Davidson, 2008, Twigge-Molecey, 2014, Hyra, 2014, Valli, 2016). Düşük gelirli haneler kentsel mahallelerde uygun fiyatlı konut seçenekleri ararken, binaların yeniden kullanımını etkilemektedir.

Bunun yanı sıra, süzülme, uygun fiyatlı konut politikalarıyla birlikte yapılmazsa, düşük gelirli sakinlerin yerinden edilmesine yol açmaktadır. Daha yüksek gelirli haneler daha önce uygun fiyatlı mahallelere taşındıkça, mülk değerleri ve kiralar artmakta ve bu da uzun süredir ikamet edenlerin kalmayı göze almasını zorlaştırmaktadır. Bu, sosyal ağları, topluluk uyumunu ve kültürel çeşitliliği bozmakta, uygun fiyatlı konut seçeneklerinin kaybına ve mahallelerin homojenleşmesine yol açmaktadır. Süzülme öncelikle sınırlı kaynaklara ve olanaklara sahip dezavantajlı mahallelerde gerçekleşirse, yoksulluğun yoğunlaşmasına yol açmaktadır (Bayoh vd., 2006). Düşük gelirli haneler, kaliteli hizmetlere, eğitime, sağlık hizmetlerine ve iş fırsatlarına sınırlı erişime sahip olmakta (Orthner vd., 2004), bu da yoksulluk döngülerini sürdürmekte (Farias ve

Farias, 2010) ve sosyal ve ekonomik eşitsizlikleri şiddetlendirmektedir (Pelling ve Manuel-Navarrete, 2011).

Süzülme, konut piyasası, konut arz ve talep dinamikleri ve mahalle koşulları dahil olmak üzere çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Süzülmenin hızı ve kapsamı, hükümet politikaları, yatırımlar ve mahalle değişiklikleri gibi dış etkenlerden etkilenebilmektedir (bknz. Margulis, 1998, Hedin vd., 2012, Skarburskis ve Nelson, 2013). Süzülme, konut birimi geçiş sürecine ve sakinlerin değişen sosyoekonomik bileşimine katkıda bulunan çeşitli bileşenleri içermektedir. Bu bileşenler şunları içermektedir:

Konut birimlerinin yaşı ve fiziksel durumu: Daha eski konut birimlerinin yaşlandıkça daha düşük gelirli hanelere doğru süzülme olasılığı daha yüksektir. Yenileme veya onarım ihtiyacı olan birimler düşük gelirli haneler için daha uygun hale gelebileceğinden, konut stokunun fiziksel durumu da süzülmeyi etkilemektedir (Margulis,1998).

Konut arz ve talep dinamikleri: Belirli bir alandaki konut arz ve talebi arasındaki denge süzülmeyi etkilemektedir. Konut arzı talebi aştığında, daha yüksek gelirli haneler daha yeni birimlere taşındığından ve daha düşük gelirli haneler için eski birimleri geride bıraktığından, uygun fiyatlı konut seçeneklerinin daha fazla bulunmasına yol açmaktadır (bknz., Hole, 1886, Grigsby, 1963, N. Smith, 1972,1982).

Piyasa güçleri ve ekonomik faktörler: Ekonomik koşullar ve piyasa güçleri süzülmede rol oynar. İş büyümesi, gelir seviyeleri ve genel ekonomik eğilimler gibi faktörler, hane halkının hareketini ve konut alma güçlerini etkilemektedir (bknz., Lowry, 1970, Daniels, 1974, Margulis, 1998, Skaburskis, 2006).

Barınma politikaları ve müdahaleleri: Hükümet politikaları ve müdahaleleri, süzülme dinamiklerini şekillendirmektedir. Uygun fiyatlı konut programları, kira kontrol önlemleri veya kapsayıcı imar politikaları, uygun fiyatlı konutların mevcudiyetini etkileyebilir ve süzülme sonuçlarını etkilemektedir (bknz., Ratcliff, 1949, Grigsby, 1963, N. Smith, 1972,1982).

Sosyoekonomik faktörler: Hanelerin gelir seviyeleri ve karşılanabilirlik kısıtlamaları gibi sosyoekonomik özellikler süzülmeyi etkilemektedir.

Düşük gelirli hanelerin, süzülme sürecinden geçen konut birimlerini işgal etme olasılığı daha yüksektir (bknz., Ratcliff, 1949, Grigsby, 1963, W.F. Smith, 1964, Lansing vd., 1969, Johnston, 1971, Murie, 1976).

Mahalle değişimi: Mahalle koşulları ve değişimi süzülmeyi etkilemektedir. Örneğin, mahalleler yeniden canlandırılırken veya soylulaştırılırken, daha yeni ve daha yüksek fiyatlı konut birimleri daha yüksek gelirli haneleri çekebilir ve eski birimlerin süzülmesi için fırsatlar yaratabilir (bknz. Ratcliff, 1949, Grigsby, 1963, W.F. Smith, 1964, Lansing vd., 1969, Johnston, 1971, Murie, 1976).

Süzülme bileşenlerinin yanı sıra soylulaşma ve süzülme arasındaki ilişkiyi anlamak süzülme sürecini tanımlayabilmek açısından da önemlidir. Soylulaşma yaşayan bir mahallede yeniden yatırım, kira artışı, konut piyasasında artan statü ve talepten bahsederken, süzülmede satış ve kira değerlerinin düşmesi ile alt gelir gruplarının yaşaması için uygun hale gelen bir alandan bahsedilmektedir (Smith, 1972,1982). Soylulaşmada artan talep ve konut piyasasında kiralarda artış var iken, süzülmede azalan kiralar karşısında 'biraz da mecbur kalınan' bir talep söz konusudur. Bu sebeple süzülme soylulaşmanın tersi olarak ifade edilmektedir (Hedin vd., 2012, Smith,1982). Özetle, süzülme kavramı, konut birimleri yaşlandıkça veya daha yeni, daha arzu edilen birimler inşa edildikçe, daha yüksek gelirli hanelerin önceki konutlarını geride bırakarak daha yeni birimlere geçme eğiliminde olduğu varsaymaktadır. Daha sonra bu eski birimler, daha düşük gelirli haneler tarafından kullanılabilir hale gelir ve bu birimlerde veya mahallelerde yaşayanların sosyo-ekonomik bileşiminde aşağı doğru bir kayma yaratır. Neil Smith (1979), süzülme süreci ile ortaya çıkan ‘rant uçurumu’ (rent gap) ve mahallenin ekonomik ve sosyal açıdan değer kaybetmesi ile ‘yeni bir kullanım döngüsünün’ (‘recycled’ new cycle of use) başlayacağını ifade etmektedir. Bu sebeple Smith (1979, 1982, 1996), yatırım ve yatırımdan vazgeçme döngüsünde soylulaşmayı süzülmenin tersi olarak değil, sürecin bir parçası olarak görmekte ve süzülmenin çoğunlukla soylulaştırmadan önce yaşanacağını (Smith, 1979’dan aktaran, Liu ve O’Sullivan, 2016) ifade etmektedir. Süzülme, konut piyasası süreçlerini betimlemesinin yanı sıra aynı zamanda alandaki ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlerin nasıl gerçekleştiğinin bir açıklamasıdır (Boddy ve Gray, 1979b).

Soylulaşma ve süzülme olarak iki farklı türde ortaya çıkabilecek mahalle değişimi, mahallede meydana gelen sosyal, fiziksel ekonomik ve demografik değişimlerden etkilenmektedir. Süzülme ve mahalle değişimi arasındaki ilişkide mahalle gerilemesi kavramı önemlidir. Mahalle gerilemesi, mahalle sakinlerinin ortalama gelir ve statüsünde düşüşe ve/veya alanlarda yasa dışı faaliyetlerin artmasına neden olan bir tür mahalle değişimi olarak anlaşılabilir. Mahalle gerilemesinde en önemli nokta gelirin azalmasıdır (Aalbers, 2006). Mahalledeki olumsuz koşullar, sakinlerin mahallede yaşamaya devam etmesi ve mahalleye taşınanlar için caydırıcı olabileceği için ev sahipleri teşvik amacıyla kiraları düşürmektedir (Quercia ve Galster, 2000). Mahalle gerilemesi hem sosyal hem de fiziksel gerilemeyi içermektedir. Mahalle değişime uğradıkça yere duyulan bağlılık da zarar görmektedir (Brown & Perkins, 1992'den aktaran, Brown vd., 2003). Mahalledeki gerileme süreci devam ettikçe daha fazla sakini etkilemektedir (Fishman, 2000'den aktaran, Brown vd., 2003). Sosyal uyum kaybı, suç korkusu ve fiziksel gerilemeyle sakinlerin evlerine ve mahallelerine olan bağlılıkları azalmaktadır (Brown vd., 2003). Bireylerde aidiyet duygusunun ve yere bağlılığın azalması bireylerin o alanda hayatına devam etmesini zorlaştırmakta ve yerinden edilme tehdidini de arttırmaktadır (bknz. Marcuse, 1985, Freeman, 2006, Lees ve Hubbard, 2020, 2022)

Literatürde süzülme ile ilişkili yerinden edilmeyi inceleyen sınırlı sayıda çalışma vardır. Yapılan çalışmalar genellikle süzülmenin yerinden edilmeyi azaltacağını ya da yerinden edilme baskısını hafifleteceğini ileri sürmektedir. Coulson ve Leichenko (2004), konut piyasasında, yeni konutların inşa edilmesiyle daha önceden inşa edilen konutların fiyatları düşük gelirli haneler için daha uygun hale gelmesi olarak tanımlanan süzülme süreci, tarihi koruma alanları ve yerinden edilme arasında bağ kurarak, tarihi koruma alanlarının mülk değerlerini arttırdığını, süzülmenin ise mülk değerinin artışını engelleyerek, değerini koruması ile ilişkili yorumlarda bulunmaktadır. Zuk ve Chapple (2016), süzülme süreci içerisinde daha önce inşa edilen konutların fiyatlarının düşmesi, sosyal konut projelerinin yapılması ve düşük gelirli hanelerin bu konutlara yerleşebilmesinin yerinden edilme baskısını yaşayan düşük gelirli insanların üzerindeki baskıyı hafifletebileceğini belirtmektedir. Buna rağmen piyasa fiyatlarına uygun konutların varlığı, mahallenin ekonomik anlamda karşılanabilirliğini arttırmak ya da düşük gelirli

hanelerin mahalleyi terk edilmesini engellemeye yönelik yeterli olmayabileceğini ifade etmektedir.

3
BASMANE'DE SÜZÜLME SÜRECİ

3.1 Basmane'nin Tarihsel Gelişimi

İzmir, çeşitli eski uygarlıkların yaşadığı bir yer olması ile bilinmektedir. Kemeraltı ve Kadifekale arasında Helenistik dönemde kurulan 'Symrna' antik kentinin idari, kültürel, dini ve sosyal işlevlere sahip kent merkezi bugün Basmane semti sınırları içerisinde yer alan Agora Örenyeri'dir ("Agora Örenyeri", 2023). Bunun yanı sıra Helenistik dönemde kente giriş noktaları olarak görülen kapıların bir bölümünün yani şu an halk arasındaki ismiyle Kapılar Bölgesi'nin semt içerisinde yer alması Basmane'nin tarih boyunca göç süreçleri içerisinde önemli bir yer tutmasına yardımcı olmuştur. İzmir'i diğer şehirlerden ayıran bu üç kapıdan olan 'Kemerkapı'nın Basmane-Kemeraltı arasında kalan bölümü Basmane, Basmane-Mezarlıkbaşı arasında kalan bölümü 'Tilkilik' olarak anılmaktaydı. 'Kapılar' olarak anılan semt şehrin Kemerkapı bölümündeki son yerleşme yeri olarak kullanılmıştır. Daha sonraki dönemlerde Kapılar Bölgesi'nin kente giriş için kullanılmadığı dönemlerde dahi 19. yüzyılda inşa edilen semtin kuzey sınırında yer alan Basmane Garı sayesinde semt ziyaretçileri karşılayan bölge olma görevini devam ettirmiştir. 19. ve 20. yüzyıllarda İzmir, modernleşme çabaları ve kentsel gelişim nedeniyle önemli değişiklikler yaşamış ve kent merkezine yakın bir konumda yer alan Basmane semti, konut ve ticari faaliyetlerin karışımıyla öne çıkan bir bölge haline gelmiştir. Bugün Basmane, geç Osmanlı ve erken Cumhuriyet dönemlerine ait mimari üslupları sergileyen bazı eski binalarıyla tarihi cazibesiyle tanınmaktadır (bknz., Beşikçi, 2011, Sürgevil, 2011). Semtin Helenistik dönemden itibaren sosyal ve kültürel açıdan kent merkezi konumunda yer alması ve merkez tren istasyonu sayesinde bir ulaşım merkezi olmaya devam eden semt, kültürel çeşitlilik ve kent yaşamının harmanlanmasıyla İzmir'in hareketli bir parçası olmaya devam etmektedir.

Semt 23 mahalleden oluşmaktadır ve Basmane ismini 18. Yüzyılda burada kurulan basma fabrikasından almaktadır. Bu dönemde İzmir genelinde ve özellikle Basmane semtindeki yerleşim alanlarının dağılımında etnik ve dinsel kimlikler önemli bir rol oynamakta, semtteki mahalleler kendi etnik kimlikleri ile

anılmaktadır. Ermeniler şu anki Kültürpark çevresinde, Rumlar, Çankaya, Kahramanlar ve Karataş civarında, Yahudiler İkiçeşmelik ve Basmane civarında, Türkler ise Kadifekale civarında toplanmışlardı. Bunun yanı sıra 1860'larda şu anda Oteller Sokağı isimli yol İzmir'in anayolu görevini görmekteydi (Sürgevil, 2011).

1876'da Basmane Garı'nın inşa edilmesiyle çevresindeki ticaret alanları ve meskenler değişime uğramaya başlamıştır. Garın inşa edilmesiyle yaşanılan etkilerden en çok konaklama yapıları etkilenmiş, ticaret, depolama ve konaklama fonksiyonları mekânsal ayrışmaya uğramıştır (Sürgevil, 2011). Bu dönemde oteller inşa edilmeye başlamıştır. Basmane Garı'nın varlığı ile kente gelen yabancıların ve göçmenlerin ilk ayak bastıkları ve ağırlıklı olarak konakladıkları yer Basmane olmuştur. Basmane semti, 1920'lerde İzmir'de en zengin Rumların, Ermenilerin, Boşnakların, Giritlilerin, Yahudilerin ve Arnavutların yaşadığı muhitlerinden biri olmuştur. Yüksek gelirli ve farklı etnik kesimlerden insanların yaşadığı Cumhuriyetin ilk yılları ile birlikte semtte yaşayan Boşnakların, Giritlilerin ve Arnavutların Basmane'yi terk edişiyle boşalan yerlere Konyalılar yerleşmeye başlamıştır. Yine bu dönem içerisinde Kültürpark'ın da açılmasıyla birlikte, semtin kimliğinde önemli bir unsur olan kapılara Kültürpark'ın Basmane semtine açılan kapısı olan Dokuz Eylül Kapısı da eklenmiştir. Yine bu dönemde Basmane Garı ve Kültürpark'ın etrafında inşa edilen eğlence yerleri, ticari birimlerin de artışıyla semtte gelir düzeyi yüksek gruplara ait olan konaklar otel haline getirilmiştir. Bunun yanı sıra bu dönemde Türkler, Ermeniler, Yahudiler ve Rumlar bitişik mahallelerde yaşamıştır. Basmane semtinin merkezinde yer alan Tilkilik'te yer alan birçok ticari mekan sebebiyle cadde tarihi açıdan öneme sahiptir (Sürgevil,2011). Tilkilik ismiyle bahsedilen alan, Agora'nın batısında kalan Mezarlıkbaşı semtinden doğuda kalan Altınpark'a kadar uzanan Anafartalar Caddesi'ni de kapsayan bir geçiş bölgesi olarak kullanılmaktadır. Günümüzde de Tilkilik, Basmane'nin en önemli caddelerinden biri olmaya devam etmekte, caddede hala eski zamanlarındaki gibi çeşitli ticari mekanlar bulunmaktadır.

Özellikle cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Basmane, farklı sebeplerle göç eden nüfusun ilk yerleşim yerlerinden biri haline gelmiştir. 1940'larda İsrail devletinin kurulması ve Türkiye'de azınlıklara yönelik dışlayıcı politikalar nedeniyle Yahudiler semti terk edilmeye başlamıştır. Basmane, 1950'li yıllarla beraber ucuz lokanta, otel ve kahvehanelerin olduğu bir alan haline gelmiş, bu dönemde aynı

zamanda Basmane semtinde gecekondulaşma başlamıştır. Semtte çöküntü alanları ortaya çıkmıştır (bknz., Perşembe ve Gönç, 2018, Tekeli, 2011, Çırak vd., 2015, Taşkıran, 1996). 1980'lerde Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki güvenlik problemleri, üretim ve emeğin yer seçimlerinde büyük kentlerin cazibe merkezi haline gelmesi ile Türkiye genelinde gerçekleşen kentler arası göç ile İzmir, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan göç almıştır. Bu göç dalgası içerisinde Basmane semtinde Mardinliler önemli bir yer tutmaktadır (Perşembe ve Gönç, 2018, Peker, 1999). Semtte göç süreçleri içerisinde semtin terk edilmesi ve terk edilen yerlere yeni göçmenlerin yerleşmesi ile sürekli göçten bahsetmek mümkündür. Günümüzde ise semt hala yerli ve yabancı göçmenleri ağırlamaktadır. Semt, özellikle 2011'de başlayan Suriye İç Savaşı sonrasında, başta Suriyeliler olmak üzere kayıtlı ve kayıtsız yabancı göçmenlerin, yaşam alanı haline gelmiştir.

3.2 Bir Geçiş Alanı Olarak Basmane

Antik çağdan Osmanlı Dönemi'ne kadar Basmane ile ilgili tarihi kayıtlar ve belgeler sınırlı olsa da İzmir'in daha geniş tarihi, bu semtin yüzyıllar içindeki önemi ve gelişimi hakkında fikir vermektedir. Özellikle 19. ve 20. yüzyıl itibariyle İzmir'de yaşanan göç süreçleri içerisinde Basmane'nin konumu ve sahip olduğu kültürel çeşitlilik sebebiyle önemli bir konumda olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra Basmane, tarih boyunca yerli ve yabancı göçmenlerin ilk yerleştikleri lokasyon olmuştur (Sürgevil, 2011). Özellikle 2012'den sonra semt, Suriyeli sığınmacıların İzmir'de yaşamayı tercih ettiği alanlardan biri haline gelmiştir. Suriyeli sığınmacıların ve göçmenlerin semtte yerleşme sebepleri; semtte ihtiyaçlarını ucuz bir şekilde karşılayabilmeleri, Basmane'nin Kemeraltı'na Alsancak'a yakın olması, paylaştıkları ırk, kültür, tarih ve dil birliğine sahip semti kendilerinden önce tercih eden göçmenler ile bir arada yaşama isteğidir.

> *Çok fazla karışanlarının olmadığı bir gerçek, ayrıca ucuz buluyorlar, horlanmıyorlar, iş yerleri açabiliyorlar... Basmane'de yaşayan aileler kalabalıklar halinde yaşayabiliyorlar. Şikayetler çok fazla olmuyor. Ve ucuz oteller, ucuz yeme-içme mekanları. Buna etken diyebilirim. İnsan kaçakçılarının da bulunduğu bir yer ayrıca. (Görüşme 21: Yerel Gazeteci, 25 Yıldır Semt İle İlgili Yazılar Yazıyor)*

> *Basmane'de şöyle bir avantaj da var. Çoğu Suriyelinin Kürt olması ve Kadifekale'nin Basmane'nin çoğunluğu Kürtçe bilmesi… O yönden de bir avantajdı. (Görüşme 07: Erkek, 21 Yaşında, Sığınmacı, Eski Sakin, 3 Yıl Semtte İkamet Etmiş)*

Bu göçmenlerin bir kısmı semti ev gibi görüp burada bir hayat kursa da (bknz., Crawley ve Özerim, 2016, Karakaya Ayalp ve Yangın Kiremit, 2021), göçmenlerin birçoğu burayı ekonomik durumlarını daha iyi bir hale getirene kadar barınma ihtiyaçlarını karşılayacak bir geçiş bölgesi olarak görmektedir:

> *Basmane'nin Kemeraltı'na Alsancak'a yakın olması, bir de Oteller Bölgesi olması insanlara dair bir cazibe merkezi oluyor. Burada biraz insan oturuyor, çevreyi tanıyor, palazlanıyor maddi veya manevi, eşini dostunu geliştirip buradan başka yerlere sıçrama yapıyorlar. Ama burası insanların ilk uğrak yeri. (Görüşme 13: Erkek, 58 Yaşında, Ev Sahibi, Muhtar, Semt Sakini, 58 Yıldır Semtte Yaşıyor)*

Keleş'in (1998) ifadesiyle, geçiş bölgesi, kentsel bir alanın bir kullanım türünden başka bir kullanım türüne ya da bir ekonomik ve/veya toplumsal kümeden bir diğerine geçiş sürecinde olan, toplumsal sorunların gözlemlenebildiği bir çöküntü bölgesi olarak tanımlamaktadır. Karakaya Ayalp ve Yangın Kiremit (2021), Basmane semtinin geçiş bölgesi olarak kullanılmasını göçmenlerin farklı semtlere, illere veya ülkelere göç edene kadar yaşadığı alan olarak yorumlamaktadır. Semtin transit göç süreçleri içerisinde geçiş bölgesi olarak kullanılması, semtteki göç döngüsünün sürekliliğine ve semtin demografik yapısının sürekli olarak değişmesine neden olmaktadır. Bu bakımdan geçiş bölgesi kavramı aslında iki farklı coğrafi alan veya kültürel manzara arasında bir geçiş görevi gören bir alan veya bölgeyi ifade etmektedir. İnsanlar farklı bölgeler veya ülkeler arasında hareket ettikçe, göç rotaları genellikle geçiş bölgelerinden geçmekte ve bu alanlar, kültürel ve çevresel koşullarda daha kademeli bir değişim sağlayarak göç için koridor görevi görebilmektedir. Geçiş bölgeleri, farklı geçmişlere sahip insanlar birbirleriyle temas kurdukça kültürel alışverişi teşvik etmekte ve bu da bu alanlarda kültürel çeşitliliğin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bunun yanı sıra bazı geçiş bölgeleri, ekonomik fırsatlar ile göçmenleri çekmektedir. İnsanlar bu fırsatlardan yararlanmak için hareket ettikçe, bölgenin demografik ve sosyal yapısı da değişmektedir. Geçiş bölgeleri, artan hizmet talebi, barınma ve altyapı gibi göçle

ilgili belirli zorluklarla da karşılaşmaktadır. Özellikle 2012 yılından bu yana Avrupa'ya geçiş ve insan kaçakçılığı sebebiyle en fazla göçmeni ağırlayan İzmir, özellikle 2016'da AB ile imzalanan anlaşmadan sonra, semti geçici olarak kullanacağını düşünen birçok göçmen için kalıcı olarak yaşamaya başladıkları "ev sahibi kent" konumuna gelmiştir (Çamur, 2017 ve Şimşek, 2019'dan aktaran, Karakaya Ayalp ve Yangın Kiremit, 2021).

Semtin geçiş bölgesi olarak kullanılması semtte var olan kültürel çeşitliliğin de artmasına neden olmaktadır. Kültürel çeşitlilik, belirli bir toplum veya coğrafi bölgede farklı kültürlerin, etnik kökenlerin, dillerin, geleneklerin, inançların ve uygulamaların bir arada bulunmasını ifade etmektedir (Triandafyllidou, 2005). Semtte yaşanan göç süreçleri içerisinde günümüzde semtte yaşayan sığınmacılar ve göçmenler semti geçiş alanı olarak kullanmaya başlamasından dolayı başta daha geniş bir toplumsal dokunun parçası olmaya ilişkin düşünceleri bulunmasa da süreç içerisinde semtte kalıcı hale geldikçe semti daha özgür bir biçimde toplumsal dokunun bir parçası haline gelebilecekleri ve kültürel kimliklerini yaşayabilecekleri bir ortam haline getirmeye başlamışlardır. Bu bakımdan semtteki kültürel çeşitlilik, bazen kültürel yanlış anlamalara, ayrımcılık veya sosyal gerilimler gibi zorluklara da neden olmaktadır. Bunun yanı sıra kültürel çeşitlilik ile yoksulluk arasındaki ilişki karmaşıktır ve belirli bir toplumun sosyal, ekonomik ve politik bağlamı gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak değişebilmektedir. Kültürel çeşitliliğin kendisi yoksulluğun doğrudan bir nedeni olmasa da yoksulluğun nasıl tezahür ettiğini ve farklı kültürel grupları nasıl etkilediğini etkilemektedir. Bazı durumlarda kültürel çeşitlilik, ayrımcılık ve dışlama ile kesişerek belirli kültürel gruplar için kaynaklara, fırsatlara ve temel hizmetlere eşit olmayan erişime yol açmaktadır. Marjinal topluluklar eğitim, istihdam ve barınmada engellerle karşılaşmakta ve yoksulluk döngülerini sürdürmektedir. Dil engeli ile karşılaşan azınlıklar için eğitim ve istihdam seçeneklerine erişimlerini etkileyerek ekonomik fırsatların önünde bir engel olabilir. Bir bölgenin baskın dilindeki sınırlı yeterlilik, sosyal hareketliliği ve ekonomik ilerlemeyi engelleyebilir (bknz, Abadan Unat, 2002, Buğra, 2016).

Semtte meydana gelen göç süreçleri içerisinde zamanla orta ve yüksek gelirli grupların yerini dezavantajlı ve düşük gelirli grupların alması, semtin yatırımsız ve bakımsız kalması, üretilen yerel politikaların Basmane özelinde yetersiz kalması semtin göz ardı edildiğine işarettir. Dezavantajlı gruplar ile yoksul yer ve

topluluklar için bir etiket olarak kullanılan "göz ardı edilen yerler" (left behind places) kavramı (Martin, vd., 2021) aynı zamanda ekonomik mekansal eşitsizliklerin yaşandığı bölgelerde yaşayan insanların ekonomik olarak geliştikçe terk ettikleri, daha az kentleşmiş ve yoksun bir alanı da tanımlamaktadır. Bölgede ekonomik eşitsizliğin, gelir artışı yaşayan insanların terk edilmesiyle arttığını ve bir döngüye dönüştüğünü söylemek mümkündür. Göz ardı edilen yerlerde yaşayan insanlar, ekonomik güvensizlik ve gelecek kaygısı ile yaşamaktadır (MacKinnon, vd., 2022). Göz ardı edilen yerlerde yaşayan insanların dezavantajlı durumda olduğu açıktır. Barınma koşulları, istihdam ve işsizlik oranları, eğitim düzeyi, sağlık sorunları, erişim gibi yerel ekonomik ve sosyal koşullardaki eşitsizlikler "göz ardı edilen yerleri" tanımlamaktadır (Martin, vd., 2021). Göz ardı edilen yerler kavramı sadece mekansal olarak algılanmamalıdır. Mekânların göz ardı edilmesiyle başlayan süreçler, bir ülkenin ya da bölgenin ekonomik olarak bazı durumlarla baş etmekte zorlandığını gösterse de bu alanda yaşayan insanların arka planda hissettikleri göz ardı edilme düşüncesine odaklanmakta fayda vardır. Göz ardı edilmiş alanlarda yaşayan dezavantajlı grupların gerçekte hangi noktalardan dezavantajlı duruma düştüğünün ortaya çıkarılması ve buna ilişkin çözüm önerilerinin üretilmesinde yerel politikaların önemi yadsınamaz. Dezavantajlı bir grup olmaya neden olan faktörlerin belirlenmesi ile göz ardı edilme düşüncesi ve kişi ile mekan arasında var olan aidiyet duygusunun zedelenmesi önlenebilir.

Semtte gerçekleşen yatırımsızlık ve buna ek olarak semtin geçiş bölgesi olarak kullanılmasından da kaynaklanan fiziksel köhneme ve yoksulluk, literatürde çöküntüleşme kavramı ile bağlantılı aktarılmıştır. Keleş'in (1998) ifadesiyle, çöküntü bölgesi kavramı, bir alanın ekonomik, toplumsal etkenler sebebiyle gelişmesi engellenen, nitelikli yoksulluğun var olduğu, taşınmazları değer yitiren bölge olarak tanımlamaktadır. Kentsel çöküntü, bir alanın fiziksel, sosyal ve ekonomik anlamda eskide kalması olarak da ifade edilmektedir. Özellikle Basmane semti gibi bir tarihi kent merkezinde çöküntüleşme durağanlaşma, köhneme ve eskime evreleri ile gerçekleşmektedir. Çöküntüleşme, ekonomik, politik ve sosyal problemlerin alana yansıması ile ortaya çıkmaktadır. Bu durumun yanı sıra, alanda yaşayan insanların maddi durumlarındaki yetersizlik, bakım ve onarım işlemleri için kaynak yetersizliği ve o alana özgü mülkiyet problemleri de çöküşü olumsuz etkilemektedir (Işıkkaya, 2008). Semtin geçiş ve çöküntü bölgesi olması semtte

meydana gelen süzülme sürecinde de etkilidir. Kentsel çöküntü bölgeleri üretim, eğitim, sağlık ve eğlence gibi işlevlerin gerçekleşmesinde problem yaşayan bölgeleri tanımlamaktadır. Basmane semtinde gerçekleşen durumda ise, Keleş'in (1998) ifadesinin yanı sıra Işıkkaya'nın (2008) ifadesinde de yer alan tanımlara uymasına rağmen, üretim, sağlık, eğitim ve eğlence işlevlerini de gerçekleştirebilmektedir. Semtte yaşanan süzülme süreci ve çöküntüleşme arasında ilişki bulunsa da bu durum semtin sosyal işlevlerini etkilememektedir. Semtteki üretim mekanları (atölyeler ve onlara bağlı depolar), eğitim mekanları (okullar, sivil toplum kuruluşları bünyesinde verilen kurslar), sağlık mekanları, eğlence mekanları (birahaneler, kahvehaneler) ve ticari mekanlar, sahiplik durumları ve hitap ettikleri kitlede değişim olup olmamasından bağımsız olarak varlıklarını sürdürmeye devam etmektedir.

Diğer yandan, köhneleşmeye başlayan yapılarda ve çevresinde ortaya çıkan sorunlar orada ikamet eden nüfus üzerinde baskı oluşturmaya başlamaktadır. Bu nedenle alanı terk eden orta ve yüksek gelirli grupların yerine düşük gelirli, dezavantajlı gruplar ve göçmenler yerleşmektedir. Alt sınıfların gelişi ile yaşanan süreçler demografik yapıdaki değişimi hızlandırmaktadır (Keleş, 2000'den aktaran, Şen ve Şen, 2015). Demografik yapıdaki bu çarpıcı ve tek yönlü değişim –sadece orta ve üst gelir grubunun gidişi ve onların yerlerine sadece alt gelir grubunun yerleşmesi- süzülme kavramıyla ifade edilmek istenen değişimin sosyal boyutu ile ilişkilidir. Basmane'deki yatırımsızlık ve bakımsızlık ilk başta ekonomik duruma dikkat çekse de bu durumların beraberinde getirdiği toplumsal eşitsizliği de göz ardı etmemek gerekmektedir. Basmane'deki konut ve ticaret birimleri İzmir geneline göre daha ucuz olduğu için semtte ikamet edenlerin büyük bir çoğunluğunun dezavantajlı ve düşük gelirli gruplardır. Basmane semti gibi tarihi kent merkezlerinin göz ardı edilmesinde süzülmede olduğu gibi yerel politikaları ve müdahalelerinin konut arz ve talep dinamiklerini yönlendirmesi sonucu pek çok insanın barınma tercihlerini değiştirmesi, bazı durumlarda, kent merkezindeki daha yüksek suç oranları algısı ve güvenlik endişeleri, yatırım eksikliği nedeniyle tarihi kent merkezlerindeki altyapı, olanaklar ve hizmetlerin azalması önemli faktörlerdir. Bu faktörler sakinlerin alandan ayrılmak istemesine sebep olmaktadır.

3.3 Basmane'de Yaşanan Süzülme Süreci

İkinci bölümde detaylı bir şekilde anlatıldığı üzere, süzülme süreci altı bileşenden oluşmaktadır: i) konut birimlerinin yaşı ve durumu, ii) konut arz ve talep dinamikleri, iii) piyasa güçleri ve ekonomik faktörler, iv) barınma politikaları ve müdahaleleri, v) sosyoekonomik faktörler ve vi) mahalle değişimi. Basmane'de bu bileşenlerin izlerine rastlamak mümkündür.

2008 yılında semtin sınırları içinde yer alan Roma döneminden kalma Agora Ören Yeri ve çevresi sit alanı ilan edilmiştir (Altınörs Çırak vd., 2015). Daha sonrasında Agora ve çevresini kapsayan Basmane semtinin tamamının 2009 yılında sit alanı ilan edilmesi ve 2020 yılında da UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne girmesinin, buradaki kültür varlıklarının korunması açısından olumlu yanları olsa da bu kararın mülk sahiplerinin binaları ile ilgili bakım, onarım ve yenileme işlemlerinin maliyetini arttırıcı ve bu işlemler için gerekli süreleri uzatıcı etkileri de olmuştur. Basmane'de yaşayan insanlar için semtin tamamını kapsayan bu karar, koruma kapsamında gerçekleştirilecek bakım ve yenilemenin getireceği ekonomik yükü de beraberinde getirmektedir. Yeterli ekonomik sermayeleri olmayan ve sit alanlarında yapılacak uygulamalar için gerekli bürokratik mekanizmaları takip edebilecek imkanları olmayan birçok ev sahibi, bu nedenle binalarını yenileyememiştir. Bu durum bölgede inşaat faaliyetlerini durma noktasına getirmiş ve uzun yıllardır bakımsız durumda olan binalar bu durumda kalmaya devam etmişlerdir. Semt bir tür yatırımsızlık döngüsüne girmiş ve bakımsız evini yenileyemeyen birçok ev sahibi ise çözüm olarak, evlerini satarak, kiralayarak ya da bakımsız haliyle öylece bırakarak başka bir yere taşınmışlardır:

> *Yerlilerin gitmesinin sebebi sit alanı olduğundan dolayı inşaat yapamıyor ve kaçıyor. Bu bölgede yatırım yok. Adamın evi var, tadilat yapıyor, ceza yiyor. Evler yıkılıp gidiyor." (Görüşme 08: Erkek, 45 Yaşında, Ev ve Dükkan Sahibi, Muhtar, Semt Sakini, 28 Yıldır Semtte Yaşıyor)*

Bu durum süzülme bileşenleri içerisinde yer alan konut birimlerinin yaşı ve fiziksel durumu, barınma politikaları ve müdahaleleri ile paralellik göstermektedir. Semtte var olan yatırımsızlığa ve bakımsızlığa yerel politikalar tarafından müdahale edilmedikçe konut birimlerinin yaşı ilerlemeye ve fiziksel durumu kötüleşmeye başlamakta, orta ve üst gelir grubunun konut arz ve talep dinamiklerinin

değişmesine sebep olmaktadır. Ekonomik faktörler ve hane halkının konut alma gücü orta ve üst gelir gruplarının semtten ayrılmasında engel teşkil etmezken ekonomik durumu, evini satsa dahi başka bir semtte ev almaya müsaade etmeyecek durumda olan düşük gelirli sakinler ise bakımsız evlerinde yaşamaya devam etmektedir. Tüm bu süreçler Basmane semtindeki konut kiralarının İzmir'in diğer semtlerine göre daha düşük olmasına neden olmuştur. Özellikle konut kiralarındaki bu farklılık, dezavantajlı kesimler için Basmane'yi çekim bölgesi haline getirmiştir. Semtin bakımsızlık sürecine girmesi, buna bağlı olarak kira fiyatlarının düşmesi ve göçmen gruplarına ev sahipliği yapması bir döngü haline gelmiştir.

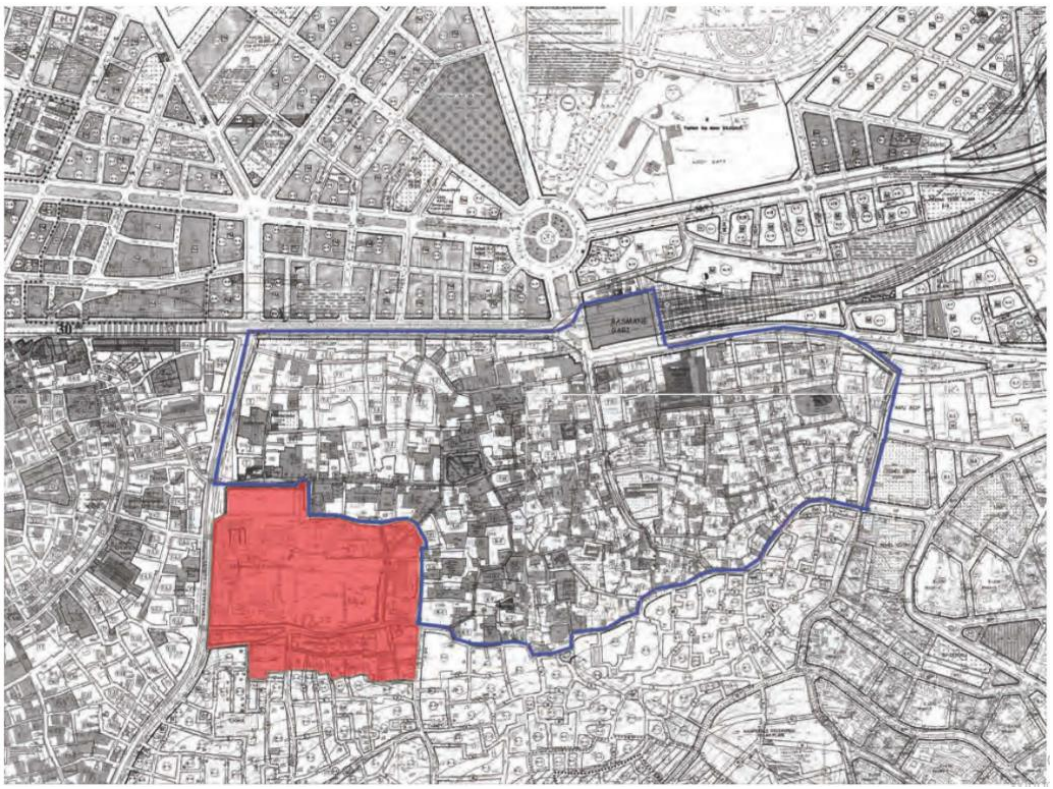

Harita 3.3 "1/1000 ölçekli Kemeraltı II. Etap 1. Bölge Koruma Amaçlı Revizyon İmar Planı. (Kırmızı ile gösterilen Agora plan sınırı dışında kalmaktadır.)" Kaynak: Altınörs Çırak vd., 2015

Basmane'de yaşayan orta ve üst gelir grubunun gidişi ve konutların fiyatında yaşanan düşüş sonrası hissedilir bir demografik değişim yaşanmıştır. Bu durum süzülme bileşenlerinden sosyoekonomik faktörlerin değişimine sebep olmuştur. Semt, özellikle 2011 yılından itibaren Suriyeli sığınmacıların yaşam alanı olmuştur. 2015 yılı itibariyle İzmir, konumundan dolayı göçmenlerin Avrupa'ya kaçak yollarla geçişi için önemli duraklarından biri haline gelmiştir. Semtte yaşayan göçmen ve sakinlerin oranı zaman içerisinde tersine dönmüş ve göçmenlerin çoğunluk haline geldiği semtte muhtarlarla yapılan görüşmelerde dile getirilmiştir.

Yine bu dönemde Basmane insan kaçakçılığı merkezi haline gelmiştir. Basmane, sokaklarında can yelekleri ve şişme bot satan dükkanların çoğunlukta olduğu bir bölgeye dönüşmüştür. 18 Mart 2016'da AB ile göçmenlerin Avrupa'ya kaçak yollarla geçişini durdurmak için imzalanan mutabakat sonrasında Avrupa'ya geçiş imkanlarının ortadan kalkmasıyla birlikte, birçok göçmen için Basmane kalıcı bir mesken haline gelmiştir (Crawley ve Özerim, 2016). Başta azınlık olan Suriyeli sığınmacılar zamanla semtte çoğunluk haline gelmiş, semtin demografik ve sosyo-ekonomik yapısında dramatik değişimler yaşanmıştır. Sığınmacıların çoğunluğu oluşturması semtte yaşayan yerel halkın semte yabancılaşmasına ve aidiyetlerinin zayıflamasına neden olmuştur. Geride kalan birçok göçmenin Avrupa'ya veya başka bir kente/ilçeye gitmek yerine Basmane'de kalmayı tercih etmelerindeki sebeplerden biri de semtin bazı alanlarının Suriyelilerin çoğunlukta olduğu mahallelere dönüşmesidir.

Semtte yaşanan tüm bu süreçler semtin de değişmesine sebep olarak, süzülmenin son bileşeni olan mahalle değişimi ile paralellik göstermektedir. Mahalle değişimi, sosyal, ekonomik ve fiziksel faktörlerin değişime uğramasıyla gerçekleşmektedir. Bu bakımdan semt nüfusundaki değişiklikler, semtin karakterini ve sosyal dinamiklerini önemli ölçüde etkilemektedir. Farklı grupların barınma, olanaklar ve hizmetler için farklı tercihlerinin olması yerel ekonomide ve sosyal dokuda değişikliklere yol açmaktadır. Buna ek olarak semtteki gelir seviyelerindeki değişiklikler gibi ekonomik değişimler de semtte meydana gelen mahalle değişimini etkilemektedir.

3.4 Değerlendirme

Basmane'de yaşanan süzülme sürecinin arkasında iki temel neden vardır; a) semtin sit alanı ilan edilmesi ve b) yoğun uluslararası göç ve göçmen hareketliliğinde özellikle son 10 senedir görülen artış sonucu semtteki nüfus çeşitliliğinin artması. Semtte yaşayan yüksek gelirli nüfus zaman içerisinde semti terk etmiş, yerlerine daha düşük gelirli ve sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı gruplar yerleşmiş, semtteki binalar bakımsız kalmaya başlamış ve mülkiyet değerlerinin İzmir'in genelinden daha düşük hale gelmesiyle ucuz konut stoku ortaya çıkmıştır. Semtte meydana gelen ekonomik değişimler, yerel halktaki nüfus kaybı, yatırımsız kalma, yetersiz bakım, suç ve sosyal sorunlar sebebiyle semtte fiziksel altyapıda

bozulmalar, mülk değerlerinde düşüş, ekonomik fırsatlar ve sosyal uyumda da azalmalar gözlemlenmektedir.

Süzülme süreci konut birimlerinin zaman içinde yüksek gelirli hanelerden düşük gelirli hanelere kademeli olarak geçişine neden olan farklı aşamaları içermektedir. Semtte meydana gelen ekonomik ve sosyal yapıdaki değişimler, literatürde süzülme süreçlerinde bahsedilen süreçler ile birçok açıdan paralellik gösterse de yaşanan sürecin literatürde tarif edilen süreçlerden farklılaştığı yanlar da vardır.

İlk olarak süzülme süreci, tipik olarak belirli bir pazar segmentini hedefleyen konut birimlerinin inşasıyla başlamaktadır. Bu birimler genellikle daha yüksek kaliteli malzeme ve olanaklarla tasarlanmakta, daha yüksek gelirli hanelerin ihtiyaçlarını karşılamak için inşa edilmektedir. Bu sebeple zamanla, pazar talebi ve tercihleri değişmekte, bu da konut tercihlerinde kaymalara ve daha yeni konut seçeneklerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Daha yüksek gelirli haneler, eski konut stokunu geride bırakarak yeni konutlara çekilmektedir (bknz. Hole, 1886, Grigsby, 1963, N. Smith, 1972,1982, Lowry, 1970, Daniels, 1974, Margulis, 1998, Skaburskis, 2006).

Semtte yaşanan süzülme sürecinde orta ve yüksek gelirli grupların İzmir'deki diğer semtlere taşınması bu ilk aşama ile benzerlik gösterirken semtte ikamet eden düşük gelirli gruplar ekonomik koşulları el vermediği için semtte yaşamaya devam etmek mecburiyetindedir.

> *Eskiden bir Karşıyaka dışında bir yer yoktu. Şimdi genişleyen güzel yerler olunca, gidiyorlar tabi… Adam trilyonluk, Mavişehir'de mi oturur, Güzelyalı Atatürk Sahili'nde mi oturur yoksa burada köhne evde mi oturur? Böyle de düşünmek lazım yani. Onlar da sınıf atladılar. (Görüşme 03: Erkek, 67 Yaşında, Dükkan Sahibi, Eski Sakin, 47 Yıldır Semtte Dükkan İşletiyor)*

İkinci aşama olarak, daha yeni konut seçenekleri ortaya çıktıkça, alanda yatırımsızlık ortaya çıkmakta, eski konut stoğu eskimeye başlamakta ve köhneme belirtileri göstermektedir. Bu, köhneyen eski birimlerin piyasa değerini ve çekiciliğini azaltmaktadır (Margulis,1998). Bu durum semtte de gözlemlenmektedir. Özellikle semt, sit alanı ilan edilmesinden sonra yatırımsızlık döngüsüne girmiştir. Bu yatırımsızlık döngüsü içerisinde köhneyen eski konut

stoğu, yüksek gelirli haneler için daha az çekici hale geldikçe, düşük gelirli haneler için nispeten daha uygun hale gelmiştir.

Son olarak süzülme süreçleri sonucunda, düşük gelirli ve dezavantajlı grupların yaşadığı kullanımı kısıtlanmış bir alandan bahsedilirken, Basmane semti sakinleri ve eski sakinleri tarafından hala aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Semtte var olan atölyeler, eski ve bir kısmı yeni sakinlere hitap etmeye başlayan yeni ticari birimler varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Bunun yanı sıra İzmir'in turistik mekanlarından biri olması da semtin aktif bir şekilde kullanılmasında rol oynamaktadır. Süzülme sürecinde yaşanan aşamalar semtte yaşanan süreçlerle bu sebeple farklılıklardan daha fazla benzerlikler göstermektedir.

Basmane'de yerinden edilen gruplardan biri de yabancı göçmenlerin gelişi ile azınlık haline gelen orta/yüksek gelirli Türkiye vatandaşlarıdır.

> *Burada tabi Suriyelilerin gelmesiyle artık Kürtlerin de gençler yetişmeye başlayınca onlar da gitti. Kürtlerde azalmalar olmaya başladı… Dostluk vardı, bir arkadaşlık. İlk gelen Kürtlerde de bir oldu, ondan sonrası artık koptu. Kültürel çatışma içine girdiler. Bir ayrıştırıcılık yani siyasi olarak bir ayrımcılık başladı. Şu anda burada bu muhitte yerli halk yok. Yüzde bir zor bulursun. (Görüşme 14: Erkek, 63 Yaşında, Ev Sahibi, Semt Sakini, 58 Yıldır Semtte Yaşıyor)*

4
SÜZÜLME SÜRECİ İÇERİSİNDEKİ BİR MAHALLEDE YAŞAMAK

Göçmenlerin semte gelişi ve sonrasında semtte meydana gelen değişimler ve semtin sit alanı ilan edilmesi ve bu karar ile gelen bakımsızlık ve yatırımsızlık döngüsü ve semtte meydana gelen demografik değişimler Basmane'de uzun zamandır ikamet eden yerel halkın mahalleye karşı hissettikleri aidiyet duygusunun sarsılmasına sebep olmuştur. Tanıdıkları insanların semti terk edilmesi ve yerlerine gelen kesim ile kültür farklılıklarının olması, günlük hayatlarında kullandıkları mekanların ve sokakların değişmesi, ticari birimlerin bir bölümünün sadece yeni gelen kesime hitap etmesi yerleşik sakinlerin yaşadıkları çevreye yabancılaşmasına neden olmuştur. Süreç içerisinde yerel halkın büyük bir çoğunluğu semti terk etmiş, özellikle orta ve yüksek gelirli yerel halkın neredeyse tamamı semtten taşınmıştır. Bugün Basmane'de yaşayanların çoğunluğunu yabancılar oluşturmaktadır. Semtte yaşamaya devam eden Türk vatandaşlarının büyük bir çoğunluğu ise, başka bir mahalleye taşınmayı ve taşındıktan sonra orada yaşamayı karşılayamayacak durumda olduğu için semtte hayatlarını devam ettirmek mecburiyetinde olan düşük gelirli ve dezavantajlı kesimlerden oluşturmaktadır. Geride kalan yerel halk, evlerini terk ettiklerinde yerlerine bir göçmen grubunun yerleşebileceğinin ve aynı ekonomik seviyede başka bir yer bulamayacaklarının farkındadırlar. Bu bölümde mahallede kalmaya devam eden yerleşik sakinlerin gözünden Basmane'deki gündelik yaşam incelenecektir.

4.1 Çoğunluk-Azınlık Dengesinde Yaşanan Değişimler

Semtin sürekli göç almaya devam etmesi ve semtte uzun yıllardır yaşamakta olan yerel halkın büyük bir bölümünün de semti terk edilmesiyle semtin demografik yapısında önemli bir değişim yaşanmıştır. Araştırma kapsamında görüşme yapılan Kubilay Mahallesi, Pazaryeri Mahallesi ve Altınordu Mahallesi muhtarları semtte yaşayan Türk vatandaşlarının ve yabancıların sayısına dair resmi bir veri veremeyeceklerini ifade etmiş, ancak üç muhtar da tahmini olarak semtte ikamet eden grupların dağılımına ilişkin yorumlar yapmıştır. Muhtarlara göre Basmane'de nüfus kompozisyonu on sene önceki duruma göre tersine dönmüştür: 10 sene önce

semtte ikamet edenlerin %70'ini Basmane sakinleri, %30'unu ise göçmenler ve sığınmacılar oluştururken, bugün %70'ini göçmenler ve sığınmacılar, %30'unu ise Basmane sakinlerinin oluşturmaktadır. Semtteki ticari birimlere ilişkin yorumlarında ise esnafların neredeyse %50'sinin yabancı olduğunu belirtmişlerdir. Bu bakımdan son 10 sene içerisinde Basmane'de yaşayan yerleşik sakinler azınlık konuma gelmiş, semt yabancıların çoğunluğu oluşturduğu bir nüfus yapısına sahip olmuştur.

Semtteki çoğunluk ve azınlık ilişkisinde değişen dengeler yerel halk ve göçmenler arasındaki ilişkiye de yansımaktadır. Özellikle göçmenler ve yerel halk Anafartalar Caddesi üzerinde bir araya gelmelerine ve bazı mekanları ortak kullanmalarına rağmen genel anlamda mekan kullanımları etnik kökenlere göre ayrıldığı görülmektedir. Oteller Sokağı, Basmane Hamamı, Hatuniye Meydanı, Anafartalar Caddesi üzerindeki bazı esnaflar, aile sağlığı merkezleri gibi alanlar ortak kullanılan alanlara örnek olarak gösterilebilir. Bununla birlikte hem göçmenlerin hem de Türk vatandaşlarının gün içerisinde zamanlarını ağırlıklı olarak kendi etnik ve kültür çatıları altında birleşebilecekleri insanlarla geçirmeyi tercih ettikleri gözlenmektedir. Göçmenler kendi etnik gruplarından olan diğer göçmenler ile bağ kurmaktadır; farklı etnik gruplardan olan göçmenlerin birbirleri ile iletişimi kısıtlıdır.

> *Kimse kalmadı burada. Herkes sattı evini. Bir komşum var üç tane evi burada bomboş duruyor. (Görüşme 16: Kadın, 88 Yaşında, Kiracı, Semt Sakini, 60 Yıldır Semtte Yaşıyor)*

> *Birbirimize itimadımız kalmadı, biz eskiden iç içeyken, buradaki yerleşik, yerli halk, defter tutmazdık, mesela gelirdi alır yazar giderdi. Ay başı geldi mi parasını verirdi. Ekonomik, kültürel olarak birbirimize çok destek sağlardık. Ama ne zaman bunlar gelmeye başladı bu ilişkiler bitti. (Görüşme 14: Erkek, 63 Yaşında, Ev Sahibi, Semt Sakini, 58 Yıldır Semtte Yaşıyor)*

Kişilerin sahip olduğu sosyal ve kültürel birikim, 'kimlik' anlayışını güçlendirmektedir (Abid, 2022). Kimlik anlayışı beraberinde 'biz ve 'öteki' ayrımını ve ortak kültürel özelliklere ve geçmiş yaşam tecrübelerine bağlı olan sahip 'bizim gibi insanlarla' yaşama isteğini getirmektedir (bknz., Bal, 2015,

Dirksmeier, 2012). Sığınmacılar ve göçmenler bu açıdan kendileri gibi olan, ortak ırk, tarih, inanç ve kültür birliğine sahip göçmenler ile bir arada yaşamayı tercih etmektedir. Sosyal geçmiş, kültür birliği gibi ortak özelliklere sahip "kendileri gibi olan" insanların semtten ayrılması ile yerel halk ise semte yabancılaşmaktadır. Mahallede kalmaya devam edenlerin yaşadığı bu deneyim, soylulaşma merkezli dolaylı yerinden edilme formlarından biri olan sosyal yerinden edilme ile de benzeşmektedir[1].

4.2 Konut Piyasasında Yaşanan Değişimler

Yapılan görüşmelerde semtteki kiralar uzun zamandır İzmir'in geneline kıyasla daha karşılanabilir olmasına rağmen son 2 senede kiraların arttığı ama yine de İzmir'in geneline kıyasla daha uygun olduğu ifade edilmiştir. Semtte konut fiyatlarındaki değişim ise sığınmacıların ve göçmenlerin artan talebi sonucu yerel halktan daha yüksek kira vermeye razı olmalarından kaynaklanmaktadır. Basmane'de yaşamaya devam eden yerleşik sakinler, taşınmaya karar verdikleri takdirde daha önce yaşadıkları konutları kiralayamayacaklarının ve mahallede eski sakinlerle aynı gelir grubuna dahil olan insanların barınamayacaklarının farkındadırlar. Dolayısıyla, Basmane'deki yerleşik sakinler, Marcuse'un dışlayıcı yerinden edilme ya da Davidson'ın (2008) dolaylı ekonomik yerinden edilme olarak tarif ettiği sürece benzer bir süreç yaşamaktadır (bknz 2.1. Soylulaşma ve Yerinden Edilme).

Yerel halk, semte gelen göçmenleri yabancı olarak tanımlamakta, kendileri de uzun zamandır içinde yaşadıkları semti geçmişe göre farklı bir alan olarak algılamaya başlamıştır. Göçmenlerin gelişi ile değişen mekansal birimler, yerel halkın semte karşı yabancılaşmasına ve yerel halkın semte dair hissettiği aidiyet duygusunun sarsılmasına neden olmuştur. Yine de birçok sakin ekonomik olarak başka bir yere taşınmayı ve taşındıkları yerde yaşamayı karşılamayacakları için burada yaşamaya, istemeden de olsa, devam etmektedir. Görüşmecilere Basmane'den taşınmayı

[1] Sosyal yerinden edilme, sakinlerin arkadaşlarının ve tanıdığı simaların alanı terk edilmesi sonucu yalnız hissetmeye başlaması ile başlar. Sakinlerin tanıdığı yüzlerin azalması, semtteki sosyal profilin değişimi ve sosyal ilişkilerin kaybı yaşadığı kişinin yaşadığı yere karşı aidiyetinin azalmasına ve yabancılaşmasına neden olmaktadır (bknz., Twigge-Molecey, 2014, Davidson ve Lees, 2010) (bknz., bölüm 2.1 Soylulaşma ve Yerinden Edilme).

düşünüp düşünmedikleri sorulduğunda görüşmecilerin büyük bir çoğunluğu taşınmayı istediklerini ama ekonomik güçleri bu durumu kaldıramayacağından dolayı buna cesaret edemeyeceklerini ifade etmiştir. Aşağıdaki anlatıda, 58 sene boyunca Basmane'de ikamet etmiş olan görüşmeci bu duruma örnek olarak 60 senedir semtte ikamet etmekte olan Hatice Hanım'ın yaşadığı durumu anlatmaktadır:

> *Şimdi Hatice Teyze burada kiracı, evi yok. Nereye gidebilir? Eşinin maaşıyla geçiniyor. Gidemeyecek. Çünkü burada kirası yıllardan beri oturduğu için az. Kirası ucuz olduğu için burada oturuyor. Yine hepsi birbirine bağlı. (Görüşme 14: Erkek, 63 Yaşında, Ev Sahibi, Semt Sakini, 58 Yıldır Semtte Yaşıyor)*

Semtte yaşamaya devam etme kararı alan düşük gelirli sakinler, gelecekleri ile ilgili kaygı içindedir. Semti terk edilme kararı alırlarsa, çıktıkları evin daha yüksek bir fiyata göçmenlere kiralanabilme ihtimalinden, semtte ve çevresinde bütçelerine uygun bir konut bulamayacaklarının farkındadırlar. Bu durum Marcuse'un (1985) bahsettiği dışlayıcı yerinden edilme süreci ile paralellik göstermektedir.

> *Biz o zaman burayı…her yere yakın diye almıştık. Ama o zaman böyle değildi. Kaçamadık, burada kaldık. Zoru zoruna yaşıyoruz yani. Aslında burada yaşamaktan korkuyoruz. (Görüşme 11: Erkek, 83 Yaşında, Ev Sahibi, Semt Sakini, 76 Yıldır Semtte Yaşıyor)*

Yatırımsızlık ve bakımsızlık sürecinin beraberinde getirdiği fiziksel köhneme, semtte artan yabancıların oranı semtteki mülklerin değerine de etki etmektedir. Semtte yaşanan fiziksel, sosyal ve kültürel değişimler semtteki kiralara yansımaktadır. Uzun süredir düşüş gösteren kiralar da son zamanlarda semtte yaşanan değişimlerden etkilenmiştir. Bu konuda görüşme yapılan yerel gazeteci şunları ifade etmiştir:

> *…bugün Basmane'de kiralar çok yüksek. Neden yüksek? Talep var. Basmane'de böyle üç odalı salonlu eski avlulu, havuzlu, eski bir İzmir evini öyle küçük paralarla tutmak mümkün değil. Hatta Basmane'de kiralanan evin diğer semtlerdeki kiralanan evlerle arasında fark kalamadı gibi. Ama dediğim gibi bu kira artışı nedeniyle o mekanlarda çok fazla insan*

yaşamaya başladı. Bir evde 15-20 kişi bile yaşayabiliyorlar. Onlara o zaman ucuza geliyor. Otel fiyatları arttı.

Semtteki kiralar yatırımsızlık ve bakımsızlık gibi çeşitli sebeplerden ötürü İzmir'in geri kalanından düşük olsa da özellikle son yıllarda göçmenlerin semte karşı artan talebinden ötürü kiralar da yükselmeye başlamıştır. Sığınmacıların ve göçmenlerin bir kısmı kiraladıkları evlerde birden fazla aile ya da akrabalık bağı bulunmayan bireyler bir arada yaşamaktadır. Bu durumun konut kiralarını arttırmasının bir nedeni kişi başına düşen kira bedelinin kalabalık yaşayan göçmenler gruplarında yerel halktan daha düşük olmasıdır. Özetle, göçmen grupları çekirdek bir ailenin karşılayabileceği konut fiyatından daha yüksek kira ödeseler de evde yaşayan kişi sayısı daha fazla olduğundan kişi başına düşen kira bedeli çekirdek aileye kıyasla daha düşük olacaktır.

4.3 Ticari Birimlerde Yaşanan Değişimler

Semtte nüfus yapısındaki çoğunluk-azınlık dengesindeki değişim zamanla ticari birimlerde de etkisini göstermiş ve yabancıların işlettiği işletmelerin sayısı yerel halka ait işletmelerin sayısına ulaşmıştır.

...kendi ekonomilerini yaratıyorlar. Mesela Suriyeliler kendi çarşı pazarlarını kurdular. Kendi alışverişlerini kendi esnafından yapıyorlar. (Görüşme 01: Erkek, 60 Yaşında, Dükkan Sahibi, Eski Sakin, 42 Yıldır)

Sosyal profili değişen semtteki ticari birimlerin bir kısmının sadece göçmenlere hitap etmesi, yerel halkın semtin değişen düzenine uyum sağlayamayacağını düşünmesine ve semte karşı hissettikleri aidiyet hissinin azalmasına neden olmaktadır. Semtte ikamet eden düşük gelirli yerel sakinlerin sosyal yaşamda hissettikleri değişimlerde semte yıllar içerisinde çoğunluk konumuna gelen göçmenlerin günlük ihtiyaçlarını sağlayabilmek adına ticari alanların kontrolünde yerel sakinlere kıyasla söz sahibi olmaya başlamaları da söz edilebilir. Yerel sakinlerin ihtiyaçlarına uygun ticari alanlar zamanla azalmış, göçmenlerin ihtiyaçlarına hitap eden ticari alanlar zamanla çoğalmıştır. Semtte sakinlerinin ve ziyaretçilerin en çok kullandıkları alan olan Tilkilik üzerinde bulunan ticari birimlerin neredeyse yarısını göçmenler işletmektedir. Özellikle Türk vatandaşı olan Basmane esnafı ile yapılan görüşmelerde ortak olarak dile getirilen nokta,

göçmenlerin semte yerleşmesinden bir süre sonra semtteki ticari hayata dahil olmaları ve bu durum ile semtte ikamet eden göçmenlerin büyük bir çoğunluğunun özellikle alışveriş için kendi etnik gruplarına ait olan ticari birimleri tercih etmesidir. Bu noktada göçmenlerin ticari birimlerindeki tüketim tercihleri yerel halkı da etkilemektedir. Semt sakinleri, semtteki ticari birimlerin çoğunun artık göçmenlere hitap ettiğini düşünmektedir. Yerel halk ile yapılan görüşmelerde yerel halkın ihtiyaçlarını karşılamak için genellikle kendi esnaflarını ya da zincir marketleri kullandıkları anlaşılmıştır.

> *Eskiden Anafartalar'ı (Tilkilik Caddesi) kullanıyorduk. Şimdi Suriyelilerin oldu. Migros, Şok vs. kullanıyoruz şimdi. Buralardan alışveriş yapmıyoruz. Zaten onlar sadece kendi ırkından alışveriş yapar. Biz de bunu görünce sinirleniyoruz. Bu yüzden onlardan alışveriş yapmıyorum. (Görüşme 09: Erkek, 68 Yaşında, Ev Sahibi, Semt Sakini, 54 Yıldır Semtte Yaşıyor)*

Semtte var olan ticari alanlarda ve konut alanlarında göçmenlerin çoğunlukta olması ve ticari alanların bir kısmının sadece göçmenlerin ihtiyaçlarını karşılayabileceği şekilde düzenlenmesinin yerel halkı yaşadıkları çevreye yabancılaştırıcı bir etkisi olmuştur. Yerel sakinler, Twigge-Molecey (2014) tarafından kültürel yerinden edilme olarak tarif edilen sürece benzer bir deneyim yaşamaktadır[2].

4.4 Bakımsızlık ve Yatırımsızlık

Basmane semtinin büyük bir çoğunluğunun sit alanı olması, semtte yaşamını devam ettiren düşük gelirli ve dezavantajlı grupların bakım ve onarım masraflarını karşılayacak durumda olmaması, masrafları karşılayabilecek durumda olan insanlarında bürokratik işlem süreçlerine takılması gibi sebeplerle semt uzun bir süredir bakımsızlık süreci içerisindedir. Semtin sit alanı olması ve alanın 2020 yılında UNESCO Dünya Koruma Geçici Listesi'ne girmesinden dolayı, semtte var olan tescilli ve tescilsiz yapılarda bakım ve restorasyon çalışmaları yapılabilmesi

[2] Kültürel yerinden edilme, ticari birimlerin büyük bir kısmının yeni gelenlere hitap etmesi ve günlük hayatlarında sıklıkla kullandıkları mekanların ortadan kalkması sonucu sakinlerin mahalledeki değişime uyum sağlayamayacağını anlaması, mahalleye yabancılaşması ve aidiyetlerini kaybetmesi şeklinde gerçekleşir (Twigge-Molecey, 2014). Kültürel yerinden edilme, yeni sakinlerin değerlerinin ve tercihlerinin, eski sakinlerin zevk ve tercihlerine üstün gelmeye başladığında ortaya çıkmaktadır (Zukin, 2010'dan aktaran Hyra, 2014). (bkz bölüm 2.1. Soylulaşma ve Yerinden Edilme)

için belediye, yine belediyenin Kent Tarihi ve Tanıtımı Dairesi Başkanlığı'na bağlı Koruma Uygulama ve Denetim Şube Müdürlüğü'nden gibi birçok makamdan gerekli izinlerin alınması gerekmektedir. Bürokratik işlemlerin fazlalığı ve gerekli bakım ve restorasyon çalışmalarının yüksek ekonomik şartlar gerektirmesi, semtte yaşayan dar gelirli ve dezavantajlı gruplar için ciddi sorun teşkil etmektedir (Karakaya Ayalp ve Yangın Kiremit, 2021). Bütün bu problemler semte yatırım yapılmasını zorlaştırmaktadır:

> *Ben kendi evimi yenileyemiyorum. İzin vermiyorlar. Kötü hale gelince de demirle çevirip, bizi çıkartıyorlar. Ama kendi evimize dokunamıyoruz. Tadilat için izin alamıyoruz. Sonra da bizi evimizden atıyorlar. Kendileri alsaydı şimdiye yıkar, tekrar yaparlardı. İstediklerinde yapıyorlar. Bu kaldırımlar (Anafartalar Caddesi'ndeki yollardan bahsediyor) Ahmet Sarışın (98'deki Konak Belediye Başkanı) zamanında yapıldı. Bu çarşı terk edilmiş. İş yapmıyor diye mi yoksa Doğulular var diye mi? Düzgün aileler gelmiyorlar artık. Ortam çok kötü. Esnaf bu sebeple çok mağdur. Biz de iş yapmak isteriz. Ama biz terk edildik. Işıklandırma dahi yok burada. Akşam 9'dan sonra bu cadde zifiri karanlık. Şuradaki iki manavın ışığı aydınlatıyor biraz o kadar. (Görüşme 10: Erkek, 45 Yaşında, Ev Sahibi, Muhtar, Semt Sakini, 25 Yıldır Semtte Yaşıyor)*

Semtte devam eden bakımsızlık sorunu, bazı tescilli ve tescilsiz yapıların artık yaşanamaz hale gelmesine sebep olmaktadır. Çökme tehlikesine karşın evlerini boşaltmak zorunda kalan ev sahiplerinden bir kısmı evlerini piyasa değerinden daha ucuza ellerinden çıkarmış, geri kalan kısmı da evlerini olduğu gibi terk edilmeyi tercih etmişlerdir. Semtte var olan yapıların bir kısmının çökme tehlikesine ilişkin boşaltılması ve yapıların önüne ve üzerine yerleştirilen "Dikkat! Çökme tehlikesi var!" yazılı işaretler de semtte var olan bakımsızlığın boyutuna örnek teşkil edilebilir.

> *Yolda giderken bakıyorum başka yerlerdeki eski evler tekrar yapıldı. Ama buralarda yok, öyle bir kat müsaadesi de yok. Basmane böyle atıl bir vaziyette kaldı. Yıkılsın gitsin denildi. Buraları bir değerlendirmek gerekiyor. Eski evler var yıktılar, açtılar. Tamam iyi yaptılar ama bir değerlendirme yok. Şurada duran evleri belediye bir ele alsaydı burayı bir otantik bir yer haline getirseydi çok farklı olabilirdi. Mesela yapılmadıkları*

için evlerini yakanlar var. Satamıyorsun ya da inşaat yapamıyorsun, genelde bu her yerde var. Yakıyorsun geçiyorsun. Çaresiz kaldı insanlar. Şu yukarıda eski evler vardı. Kendi kendilerine yıkıldı. Hırsızlardan korumak için mecbur. Mesela bir ev var, ev sahibi hırsızlardan korumak için pencerelerine, kapılarına beton ördü. Uyuşturucular, hırsızlar mesken edinmesin diye. Ama arkadan giriyorlar. (Görüşme 14: Erkek, 63 Yaşında, Ev Sahibi, Semt Sakini, 58 Yıldır Semtte Yaşıyor)

Çökme tehlikesine karşı boşaltılan yapıların senelerdir bakımı ve onarımı yapılmadan öylece bırakılması semtin fiziksel anlamda köhnemesini hızlandırmaktadır. Basmane'de 60 yıldır yaşayan bir görüşmeci bu durumu şu şekilde dile getiriyor:

Benim oturduğum ev en yeni evdi. Şimdi tepemize yıkılacak diye ödümüz kopuyor. Nereye gideceğim? Gidemiyorum. Bizim yukarıyı boşalttılar, arka tarafta, kapıları kırdılar pencereleri söktüler. Oğlum iki sefer içeri insan girerken yakaladı. Gideyim diyorum... Nereye gideceğim? Bir maaşım var. Nereye gidebilirim? (Görüşme 16: Kadın, 88 Yaşında, Kiracı, Semt Sakini, 60 Yıldır Semtte Yaşıyor)

4.5 Suç ve Güvensizlik Hissi

Basmane'de uzun yıllardır yaşamakta olan yerel halkın büyük bir bölümü ortaya çıkan güvensizlik hissi nedeniyle mahallelerini terk etmiştir. Semt hem İzmirliler tarafından hem de içinde yaşayan sakinleri tarafından suçla ilişkilendirilmiş bir mekan haline gelmiştir (bknz., Güngördü, 2021, Öner vd., 2020).

Burası tam bir Teksas. Emniyet ara sıra kontrol ediyor o kadar. Bakın inanın sokak lambalarını kırıyorlardı. Karanlıkta kalsınlar istiyorlardı, karanlıkta suç işledikleri zaman. Burası uyuşturucu trafiğinin olduğu bölgelerdi. Sokak lambalarını kırarlardı. Biz burada yabancı konumuna düştük. Biz şu anda yabancıyız… Özlüyorum eskiyi. Maddi manevi birbirimize çok destektik. Ama burası şu anda üvey evlat. Belediyeler gözünde de üvey evlat. Bakım yok… (Görüşme 14: Erkek, 63 Yaşında, Ev Sahibi, Semt Sakini, 58 Yıldır Semtte Yaşıyor)

Leones (2006'dan aktaran Gökulu,2010) kentleşme ve suç ilişkisini 'yoksulluk', 'aile değerlerinin kaybolması', 'kayıtsızlık', 'adaletsizlik/kötüye kullanma', 'zayıf devlet ve yönetim anlayışı' ve 'suç korkusu' gibi nedenlere dayandırmıştır. Leones'in ortaya koyduğu nedenler Basmane semti ve suç olgusu arasındaki ilişkinin anlaşılabilmesi için önemlidir. Kentleşme ve suç ilişkisinde üzerinde durulan konulardan biri göç olgusu bir diğeri de çöküntü alanlarıdır. Göç ve suç ilişkisinin nedenleri arasında en önemlisi uyum problemleridir. Göçmenlerin ve kent mültecilerinin yaşadığı uyum sorunları suç unsurlarını doğurabilmektedir (Gökulu, 2010). Bunun yanı sıra göçmenlerin suç işlemeye daha yatkın olduğu ve daha fazla suç işledikleri yönünde bir anlayış bulunmaktadır (Simon ve Sikich, 2007). Semtte meydana gelen kavga, insan kaçakçılığı gibi suçlar Basmane sakinleri tarafından göç ile ilişkilendirilmektedir.

Semt senelerdir devam eden göç süreçleri içerisinde insan kaçakçılığı ve uyuşturucu satışı gibi suçlar ile ilişkilendirilen alan olarak anılmaya başlamış, göçmenlerin ve özellikle Basmane sakinlerinin alanda güvensiz hissetmesine sebep olmuştur. Bunun yanı sıra yoksulluk olgusu da suç ile ilişkilendirilebilmektedir. Düşük gelirli dezavantajlı grupların yaşam biçimlerinin, aile hayatlarının, sahip oldukları kötü alışkanlıkların ve semtte barınabilmek ve/veya semti terk edebilmek için buldukları çözüm yollarının suç unsurları barındırdığı varsayımı da yapılmaktadır (Buğra, 2008).

> *Şu anda Basmane'de ben sana 10 tane esnaf sayayım, 10'u da insan kaçakçılığı yapıyordur. Sokakta gez bak simit (can simidi) satıyorlar… Gelirken yolda bir otopark var. Otoparkta Afrikalılar, Suriyeliler insan kaçakçılığı tezgâhı yapıyorlar. (Görüşme 03: Erkek, 67 Yaşında, Dükkan Sahibi, Eski Sakin, 47 Yıldır Semtte Dükkan İşletiyor)*

Yine aynı şekilde bir başka görüşmeci Basmane'de işlenen suçlar nedeniyle semtin verdiği güvensizlik hissini kendi bakış açısından aktarmıştır:

> *Basmane'de artık eskisi kadar rahat ve güvende hissetmiyorum. Göçmenler geldikten sonra olay boyutları farklılaştı. Emniyet açısından daha büyük sorunlar oluştu. (Görüşme 13: Erkek, 58 Yaşında, Ev Sahibi, Muhtar, Semt Sakini, 58 Yıldır Semtte Yaşıyor)*

Bütün bunların yanı sıra yapılan görüşmelerde eski sakinlerin semti terk etmesiyle geride kalan evlere güvenlik önlemi olarak yabancıların girişi ve kullanımını engellemek amacıyla ev sahiplerinin pencere ve kapıları beton dökerek kapattıkları (Şekil 4.5) ifade edilmiştir. Bu durum semtte meydana gelen suçun sakinleri semti terk etseler dahi etkileyebileceğinin de göstergesidir.

> *Hırsızlardan korumak için mecbur. Mesela bir ev var, ev sahibi hırsızlardan korumak için pencerelerine, kapılarına beton ördü. Uyuşturucu kullananlar, hırsızlar mesken edinmesin diye. Ama arkadan giriyorlar. (Görüşme 14: Erkek, 63 Yaşında, Ev Sahibi, Semt Sakini, 58 Yıldır Semtte Yaşıyor)*

Şekil 4.5 Semtte çökme tehlikesine dair uyarı konulmuş ve ev sahipleri tarafından başkalarının kullanımını engellemek amacıyla pencere ve kapısı beton ile örtülmüş bir ev (Kasım, 2021)

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan gelen göçmenler Basmane'deki kent mültecilerini ve düşük gelirli nüfusu toplumsal huzursuzluklar, artan suç oranları ve kavgalarla ilişkilendirmiş ve bu kez İzmir'in başka yerlerine taşınmaya başlamıştır (Öner, vd., 2020). Hızla değişen demografik ve sosyo-ekonomik yapı sonrasında, Basmane'de uzun yıllardır yaşamakta olan yerel halkın semt ile kurdukları ilişkinin yapısı değişmiş, semte olan aidiyet hisleri zayıflamış, semt kendilerini güvende hissettikleri bir yer olmaktan uzaklaşmıştır.

4.6 Değerlendirme: Göçmenler ve Yerel Sakinlerin Deneyimleri Arasındaki Benzerlikler

Mekanların göz ardı edilmesi burada yaşayan insanların mekanla olan bağının zedelenmesine neden olmaktadır (Lang, vd., 2020). Göçmenlerin gelişinden kısa bir süre sonra Basmane halkı çoğunluk konumundan azınlık konumuna düşmüştür. Bu durum göçmenler için avantajlı gibi görünse de aslında görüşülen göçmenlerin tamamı daha iyi imkanlara sahip olduklarında mahalleyi terk edilmek istediklerini belirtirken, bazı göçmenler mahallede yaşarken sosyal baskı ve güvensizlik hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu açıdan bakıldığında mahallede çoğunluk ya da azınlık konumunda olmanın göçmenler ve uzun süredir Basmane'de oturanlar üzerinde de baskı oluşturduğu gözlemlenmektedir. Çoğunluk ya da azınlık baskısı, yeri terk edilme isteğini doğurur, bu noktada bu baskı yerinden edilme baskısına benzemektedir.

Basmane, göçmenlerin gelmesi ve Basmane'nin sit alanı ilan edilmesiyle bu insanların hafızasında giderek daha güvensiz ve köhne bir yer olarak algılanmaya başlamıştır. Basmane sakinlerinin göçmenlerin gelişiyle birlikte yaşadığı ilk olgu, mahalleye aidiyet duygusunun kaybolması ve güvensizlik duygusudur. Yine göçmenlerin gelmesiyle birlikte birden fazla ailenin ev kiralayıp birlikte yaşamasından dolayı kiralarda artış gözlemlenmekte ve kiralarda yaşanan bu artışlar yerel halk ve göçmenler üzerinde ekonomik baskıların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Yerel halk ve göçmenler çeşitli sebeplerle semti terk edilmek isteseler dahi semtte kalmayı tercih etmelerinin arkasındaki en önemli sebeplerden biri ekonomik anlamda semtin İzmir'in geri kalanına kıyasla daha ucuz olmasıdır. Hem yerel halkın hem de göçmenlerin Basmane'ye aidiyet hissi ve duydukları güven hissinde

paralellik gözlemlenmektedir. Her iki grup da kendini burada güvende ve buraya ait hissetmemektedir. Üzerlerinde semtten gitmeleri yönünde bir baskı hissetmektedir. Semtteki nüfus yapısında yaşanan dramatik değişimler sonucu göçmenlerin çoğunluğu oluşturuyor olması göçmenliğin avantajlı olduğu anlamına gelmemektedir. Görüşülen göçmenlerin büyük bir kısmı fırsat bulduklarında mahalleden gitmek istediklerini dile getirmektedir.

Basmane semtinin özellikle 2012 sonrası Suriyeli kent mültecileri tarafından tercih edilmesindeki unsurlar semtteki konut fiyatlarının İzmir'in diğer semtlerine kıyasla daha ucuz olması, semtin merkezi konumu ve burada daha önceden yaşayan tanıdık ve akrabaları ile kurdukları ilişkiler ağıdır. Göçmenlerin bir kısmı semti geçici bir yuva olarak görmektedirler. Suriyeli kent mültecilerinin Basmane'ye taşınmaları ile birlikte Basmane'deki gündelik yaşam, sosyal ve ekonomik yapı da değişime uğramıştır. Basmane semti "küçük Suriye" olarak tanımlanmaya ve Suriyeli işletmecilerin yoğunlaştığı bir alan olarak öne çıkmaya başlamıştır (bknz., Karakaya Ayalp ve Kiremit, 2021, Çamur, 2017, Akyiğit ve Baki, 2021).

Kamusal alanlara, ihtiyaçlarını giderebileceği yerlere yakınlığı, kendinden önce gelen göçmenler ile bağlantı kurabilmesi, semtte yaşayan insanların bir bölümünün kendi dillerini dilmesi, barınma ihtiyacını karşılayabilmesi ve istihdama katılabilmesi gibi sebeplerle Basmane göçmenler için çekim bölgesi haline gelmiştir.

Göçmenler çoğunlukla ekonomik ve kültürel baskılardan şikâyet etmektedir. Göçmenler de Basmane sakinleri de kendilerini alandan dışlanmış hissetmektedir. Basmane'de yaşayan farklı etnik gruplar arasındaki iletişimsizlik bu dışlanmışlık hissini pekiştirmektedir. Semtte konut ve ticaret birimlerinde çoğunlukta olmaları, göçmenlerin kendilerini tamamen rahat hissettikleri anlamına gelmemektedir. Artan kiralar ve Basmane'de kalmaya devam eden yerel halkın bir bölümünün ırkçılık olarak görülebilecek tavır ve davranışları, göçmenlerin kendilerini rahat ve güvende hissetmeleri için engel oluşturmaktadır. Özellikle mahallede çoğunluğu oluşturuyor olmalarının azınlıkta kalan grup üzerinde yarattığı rahatsızlık, göçmenlere yönelik tepkileri ve bu tepkilerin şiddetini arttırıcı bir etki yapmıştır. Bu konu ile ilgili görüşme yapılan yerel bir gazeteci şunları ifade etmiştir:

Kentle iletişim eksikliği var (göçmenlerden bahsediyor). Dışlanıyorlar çünkü ekmek aslanın ağzında. Buraya gelen emekçi insanlar diğer emekçilerin işlerine ortak olmak zorunda. Örneğin 100 lira yevmiye ile işe giren işçiler, 75 liraya işe giren göçmenlerle kavga içerisinde. Daha geçenlerde böyle bir kavgayla karşılaştım. Emek sömürüsü de var.

Semti terk etmiş yerel halk ile görüşme yapıldığında semti ziyaret etme sebeplerinin "eski Basmane'ye dair duyulan özlem" olduğu anlaşılmaktadır. Semtte yıllar içerisinde değişimler meydana gelse de eskiden tanıdıkları sokaklarda yürümek, yine eskiden tanıdıkları insanlarla iletişime geçebilmek için ziyaret ettiklerini ifade etmişlerdir. Göçmenlerde de benzer bir durum yaşanmaktadır. Bu konuda 3 sene Basmane'de ikamet etmiş ama şu anda farklı bir yerde ikamet eden bir göçmen şunları ifade etmektedir.

Basmane'den çıktıktan sonra hiç kendi uyruğumla veya bir mülteciyle iletişime geçmedim. Çok nadir geçiyordum ve Basmane artık böyle mülteci dolu olduğu için arada bir mesela, oraya gidip gelme sebebim de şu, eski günlerimi hatırlatıyor. Mesela Suriye'deki dönemler… Oraya gidip böyle biriyle başka bir dil konuşabiliyorum, orada işte daha önce Suriye'deki komşumuzla falan iletişime geçebiliyorum. (Görüşme 07: Erkek, 21 Yaşında, Sığınmacı, Eski Sakin, 3 Yıl Semtte İkamet Etmiş)

Basmane'de yaşamını devam ettiren göçmenler Basmane'de uzun yıllardır yaşamakta olan yerel halktan ekonomik anlamda daha üst bir seviyede olmamasına rağmen, göçmenlerin gelişi ile konut ihtiyacı doğrultusunda artan talep ile birlikte semtte kiralar artış göstermiştir. Kentin başka semtleri ile kıyaslandığında kira bedeli daha düşük olmasına rağmen göçmenler kirayı ödemekte zorlanmakta ve konutlarda birden fazla ailenin beraber yaşaması ve kirayı paylaşma gibi yollara başvurmaktadır. Basmane genelinde yabancıların da ekonomik baskı hissettiği yapılan görüşmelerde ortaya çıkmıştır. Basmane'de 5 yıldır ikamet eden bir göçmen yaşadığı durumu şu şekilde aktarıyor:

Biz önceden Buca'da oturuyorduk, duyduk ki burada kiralar daha ucuz, onun için buraya yerleştik. Ama ev sahibi her an bizi gönderebilir. Onun korkusu hep var. (Görüşme 20: Kadın, 37 Yaşında, Sığınmacı, Kiracı, Semt Sakini, 5 Yıldır Semtte Yaşıyor)

Yerel halk ile göçmenlerin ortak sorunlarından biri olan ekonomik baskıların bir kısmı semtte konut ve ticari alanların kiralarının İzmir'in diğer semtlerine göre daha ucuz olmasından da kaynaklanmaktadır. Semtte yaşayan halk, içinde yaşadıkları süre boyunca ödedikleri ucuz kira fiyatlarından bir anda herhangi bir sebeple semtten ayrılması durumunda başka semtlerdeki yüksek kira fiyatlarını ödeyemeyecekleri belirtmiştir.

5
SONUÇ

Soylulaştırma, düşük gelirli sakinlerin yerlerinden edilmesi ve uzun süredir ikamet edenleri marjinalleştirebilecek kültürel değişikliklere neden olmaktadır (Marcuse,1985). Süzülme, daha yeni, daha pahalı konut seçenekleri ortaya çıktıkça ve konut yaşlandıkça, eski konut stoğunun ekonomik anlamda nispeten daha uygun hale geldiği ve düşük gelirli bireylerin ve ailelerin bu bölgelerdeki konutlara erişimini sağladığı süreci ifade etmektedir (Boddy ve Gray, 1979a). Yerinden edilme ise, bireylerin veya toplulukların zorla veya gönülsüz olarak evlerinden veya mahallelerinden çıkarılması anlamına gelmektedir. Soylulaştırma eksenli yerinden edilme genellikle artan konut maliyetleri ve değişen mahalle dinamikleri, düşük gelirli sakinlerin evlerinde kalmayı göze almasını zorlaştırdığında meydana gelmektedir (Marcuse, 1985). Soylulaştırma ve süzülme birbirinden farklı süreçleri ifade ediyor olsa da her iki süreç de yerinden edilme, uygun fiyatlı konut, sosyal ağlar ve topluluk uyumunun kaybına neden olmaktadır. Literatürde süzülme süreci içerisinde ele alınan yeni konut stoku ortaya çıktıkça eski konut değerlerinin düşmesi ve terk edilmesi, düşük gelirli ve dezavantajlı grupların değeri düşen konutlara yerleşmesi, sosyo-ekonomik değişimler, yatırımsızlık süreci ve mahalle değişimi ile Basmane semtinde orta ve yüksek gelirli sakinlerin semti terk edilmesi, terk edilen konut stokunun yatırımsız kalması, dezavantajlı ve düşük gelirli grupların terk edilen bakımsız konutlara yerleşmesi ve semtteki göç süreçleri içerisinde demografik çeşitliliğin artması paralellik göstermektedir.

Basmane semti tarihi, mimarisi, kültürel mirası ve sosyal dinamikleri ile şekillenen özgün bir kentsel kimliğe sahiptir. Semt zengin bir tarihe sahiptir ve kentsel kimliği geçmişiyle derinden bağlantılıdır. Semtin tarihi önemi, eski bir yerleşim yeri olarak konumundan ve İzmir'in antik ve orta çağda önemli bir şehir olarak gelişmesinde oynadığı rolde yatmaktadır. Ana tren istasyonu olarak hizmet veren merkez tren istasyonu ile semt, İzmir'de önemli bir ulaşım merkezidir. Kentsel kimliğinin bu yönü, İzmir'e gelen ve İzmir'den ayrılan insanlar için bir geçit olma rolünü vurgulamaktadır. Semtte bulunan yerel halka, göçmenlere ve ziyaretçilere hizmet veren çeşitli dükkanlar, marketler ve işletmeler ile canlı bir ticaret ortamına sahiptir.

Yıllar boyunca semtin ülkenin çeşitli yerlerinden ve komşu ülkelerden gelen göçmenler ve sığınmacılar için bir varış noktası olmasında konumundan dolayı Kemeraltı, Alsancak gibi semtlere yakın olması, göçmenlerin ortak dil, tarih ve kültüre sahip diğer göçmenlerle bir arada yaşama isteği, semtte ihtiyaçlarını İzmir'in geriye kalan semtlerine göre daha ucuza karşılayabilmeleri rol oynamaktadır. Günümüzde göçmenlerin ve sığınmacıların bir kısmı semti ekonomik koşulları iyileşene kadar temel ihtiyaçlarını karşılayabileceği ve sonrasında terk edecekleri bir geçiş bölgesi olarak kullanmaktadır. Göç süreçleri içerisinde semtteki düşük gelirli ve dezavantajlı grupların artışı, semtte meydana gelen yatırımsızlık ve fiziksel köhneme, semtin yavaş yavaş çöküntü bölgesine dönüşmesi üretilen yerel politikaların yetersiz kaldığının ve Basmane'nin göz ardı edildiğinin göstergesidir.

Çalışma alanında meydana gelen fiziksel köhneme, semtteki konutların geriye kalan yerlere nazaran daha ucuz olması, dezavantajlı gruplar tarafından tercih edilen bir alan haline gelmesi semtte süzülme süreçlerinin başlamasına sebep olmuştur. Fakat literatürde yapılan tanımların belli bir kısmının çalışma alanında gözlemlenebilmesi, semtte yaşananların tümünün sürecin bir parçasına ait olduğu anlamını taşımamaktadır. Süzülme süreci içerisinde gözlemlenebilen değişen konut arz ve talep dinamikleri, piyasa güçleri ve ekonomik faktörler ve barınma politikaları ve müdahalelerinin yanı sıra sürecin gerçekleştiği yerde yaşanan mahalle değişimi, konut birimlerinin yatırımsız kalması ve fiziksel köhnemenin gerçekleşmesi, sosyoekonomik faktörlerin değişimi semtte de gerçekleşmektedir. Fakat literatürde süzülme süreçlerine ilişkin çalışmaların aksine semtte sosyal bir köhneme söz konusu değildir. Yapılan bu araştırmada semtte sosyal yaşamın hala aktif bir şekilde devam ettiği gözlemlenebilmektedir.

Süzülme sürecindeki bir semt olan Basmane'de yerleşik sakinlerin yaşadıkları deneyimlerin, soylulaşma literatüründe tarif edilen dolaylı yerinden edilme formlarından bazıları ile benzerlik gösterdiği görülmüştür. Örneğin Marcuse'un 1985 yılında ortaya attığı dışlayıcı yerinden edilme kavramı, çalışma kapsamında süzülmeden kaynaklanan yerinden edilme süreçlerinde konut piyasasındaki değişimleri tarif etmek için de kullanılabilir. Benzer şekilde yerel halkın deneyimlediği çoğunluk-azınlık dengelerindeki değişim, ticari birimlerde yaşanan değişim, yatırımsızlık ve bakımsızlık, suç ve güvensizlik hissi, sosyal yerinden

edilme, kültürel yerinden edilme, yerinden edilme baskısı gibi soylulaşma merkezli yerinden edilme kavramları ile paralellik göstermektedir.

Tez kapsamında yapılan saha çalışmasında yerel halkın bir kısmının semti terk edilmeye uzun bir süre önce başladığı gözlemlenmiştir. Özellikle son 10 sene içerisinde semtte ikamet eden semt sakinleri, göçmenler ve sığınmacıların oranı değişmiş, çoğunluk konumunda olan semt sakinleri bu süre zarfında azınlık konumuna düşmüştür. Tanıdıkları birçok kişinin semti terk etmiş olması, geride kalan yerel sakinler için bir tür sosyal yerinden edilme olarak görülebilir. Sosyal yerinden edilme sonucu yabancılaşma, semtte çoğunluk konumundan azınlık olma durumuna düşen yerel halk tarafından hissedilmektedir. Semtte çoğunluk-azınlık yoğunluklarının değişmesi ve göç süreçleri içerisinde ticari alan kullanımında göçmen grupların söz hakkının artması ile kültürel yerinden edilme özellikle ticari alanlarda hissedilmektedir. Semtteki söz haklarının azalması, tanıdıklarının semti terk edilmesi, ticari alanların bir bölümünün sadece yeni gelenlere hitap etmeye başlaması, semtte eskiden günlük hayatta sıklıkla kullandıkları mekanların değişmesi ve farklı kesimlere hitap etmeye başlaması semtin suç olgusu ile ilişkilendirilmesi gibi çeşitli sebeplerle semte karşı duyulan güvensizlik gibi olgular yerel halkın semte dair aidiyetlerinin zayıflamasına ve yerel halkın semte yabancılaşmasına sebep olmaktadır.

Basmane'de yaşayan iki farklı grubun, yerel halkın ve göçmenlerin, yaşadıkları deneyimler arasında birçok farklılık olsa da bazı benzerlikler olduğu da gözlenmiştir. Göçmenler, ekonomik olarak daha iyi durumda olmamalarına rağmen ev sahiplerinin talep ettikleri kiraları birden fazla aile aynı çatı altında yaşayarak ve kirayı paylaşarak ödeyebilmektedir. Semtte son 10 yıla kadar süzülme süreçleri ile paralellik göstererek düşen konut fiyatları hala İzmir'in geri kalanından düşük olsa da göç süreçleri ile artan talep sonucu artış göstermeye başlamıştır. Buna rağmen semtteki konut fiyatlarının İzmir'in geri kalanından düşük olması, düşük gelirli ve dezavantajlı gruplar için barınma imkanı sağlasa da sakinlerin, göçmenlerin ve sığınmacıların semti terk ederek daha iyi standartlara sahip yerlerde yaşamak için semti terk edilmek istemelerinin önüne geçememiştir. Semtin zaman içerisinde fiziksel, sosyal değişimlere uğraması, yeterli yatırım ve bakımın yapılmaması, konut fiyatlarının düşüşü, suç ve sosyal uyum problemleri sebebiyle yerel halkın semte karşı hissettiği aidiyet de zayıflamıştır. Göçmenlerin ve sığınmacıların yerel

halk ile paylaştığı kimlik ve değerlerin ortak olmaması, bazı kesimler tarafından ötekileştirmeye maruz kalmaları semte karşı aidiyet hissetmemelerine sebep olmuştur. Bunun yanı sıra semtte meydana gelen fiziksel güvenliğe yönelik tehditler (şiddet, suç) ve ekonomik güvensizlik yerel halk ve göçmenlerin güvensiz hissetmesine sebep olmaktadır. Bu noktada yapılan çalışmada aidiyet duygusunun yokluğunun güvensizlik duygularına katkıda bulunduğu, güvensizliğin ise aidiyet duygusunun gelişimini engellediği anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

Aalbers, M. B. (2006). 'When the banks withdraw, slum landlords take over': The structuration of neighbourhood decline through redlining, drug dealing, speculation and immigrant exploitation. *Urban Studies, 43(7),* 1061-1086.

Abadan-Unat, N. (2002). *Bitmeyen göç: Konuk işçilikten ulus-ötesi yurttaşlığa*. Baskı Yeri: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Agora Örenyeri, 2023. Erişim Tarihi: 29.07.2023, https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=AGR01&DistId=MRK

Akyiğit, H., & Baki, Z. (2021). Sosyal sermayenin göç ve etnik girişimcilik üzerindeki etkisi: İzmir'deki Suriyeli küçük girişimciler. *Yorum-Yönetim-Yöntem Uluslararası Yönetim-Ekonomi ve Felsefe Dergisi.*

Altınörs Çırak, A., Demirden, H. E., Hekimoğlu, D., Yekbun Cengiz, E. (2015). İzmir'de planlama-arkeoloji ilişkisi üzerine bir araştırma: modernist planlama etkinliklerinin başlangıcından günümüze tarihi kent merkezinde yer alan arkeolojik alanlar için geliştirilen plan kararları. *TÜBA-KED, 13,* 51–81.

Altıntaş, S. (2016). İstanbul'un mülteci semtleri: Kumkapı ve Küçükpazar. *İLEM Blog, 4,* 1-9.

Atkinson, R. (2000). The hidden costs of gentrification: displacement in central London. *Journal of Housing and the Built Environment, 15(4),* 307–326.

Atkinson, R. (2008). Commentary: gentrification, segregation and the vocabulary of affluent residential choice. *Urban Studies, 45(12),* 2626–2636.

Atkinson, R. (2015). Losing one's place: narratives of neighbourhood change, market ınjustice and symbolic displacement. *Housing, Theory and Society, 32(4),* 373–388.

Bayoh, I., Irwin, E.G., Haab, T. (2006), Determinants of residential location choice: how ımportant are local public goods in attracting homeowners to central city locations?. *Journal of Regional Science, 46,* 97-120.

Bender, B. (1979). The determinants of housing demolition and abandonment. *Southern Economic Journal, 46,* 131-144.

Bernt, M., & Holm, A. (2009). Is it, or is not? The conceptualisation of gentrification and displacement and its political implications in the case of Berlin-Prenzlauer Berg. *City, Taylor & Francis Journals, 13(2-3),* 312–324.

Beşikçi, O. (2011). *Basmane Günlükleri.* Baskı Yeri: İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı.

Boddy, M., Gray, F. (1979a). Filtering theory, housing policy and the legitimation of inequality. *Policy & Politics, 7(1),* 39–54.

Boddy, M., Gray, F. (1979b). The origins and use of theory in urban geography: Household mobility and filtering theory. *Qualitative Change in Human Geography,* 117-127.

Buğra, A. (2016). *Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye'de sosyal politika*. Baskı Yeri: İletişim Yayınları.

Brace, K., Handley, L., Niemi, R. G., Stanley, H. W. (1995). Minority turnout and the creation of majority-minority districts. *American Politics Quarterly, 23(2),* 190–203.

Brown, B., Perkins, D. D., Brown, G. (2003). Place attachment in a revitalizing neighborhood: Individual and block levels of analysis. *Journal of environmental psychology, 23(3),* 259-271.

Bruch, E. E., Mare, R. D. (2006). Neighborhood choice and neighborhood change. *American Journal of Sociology, 112(3),* 667–709. doi:10.1086/507856

Cameron, C., Epstein, David, O'Halloran, Sharyn (1996). Do majority-minority districts maximize substantive black representation in congress?. *The American Political Science Review, 90(4),* 794–812.

Clark, R. D., Maass, A. (1990). The effects of majority size on minority influence. *European Journal of Social Psychology, 20*, 99–117.

Cohen, J. R. (2001). Abandoned housing: Exploring lessons from Baltimore. *Housing Policy Debate, 12,* 415-448.

Coulson, N. E., Leichenko, R. M. (2004). Historic preservation and neighbourhood change. *Urban Studies, 41(8),* 1587–1600.

Crawley, H., Özerim, G. (2016). Selling up, settling down. How a Turkish neighbourhood adapted to ıts Syrian refugees. *Middle East Eye,* 24.

Çetin, İ. (2011). Kentiçi bir çöküntü alanı örneği Kadifekale'de mekan sosyolojisi denemesi. *Sosyoloji Dergisi, 25(1300-5642),* 53–80.

Çamur, A. (2017). Suriyeli mülteciler ve belediyelerin sorumluluğu İzmir örneği. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6(2),* 113-129.

Daniels, C., (1974), The filtering process and its ımplications for housing policy. *Ruman Ecology Forum,* 18-20.

Davidson, M. (2008). Spoiled mixture: where does state-led `positive' gentrification end? *Urban Studies, 45(12),* 2385–2405.

Davidson, M. (2009). Displacement, space and dwelling: placing gentrification debate. *Ethics, Place & Environment, 12(2),* 219–234.

Davidson, M., Lees, L. (2010). New-build gentrification: its histories, trajectories, and critical geographies. *Population, space and place, 16(5),* 395-411.

Doucet, B. (2009). Living through gentrification: subjective experiences of local, non-gentrifying residents in Leith, Edinburgh. *Journal of Housing and the Built Environment, 24(3),* 299–315.

Elliott-Cooper, A., Hubbard, P., Lees, L. (2020). Moving beyond Marcuse: gentrification, displacement and the violence of unhoming. *Progress in Human Geography, 44(3),* 492–509.

Erim, F. (2019). *Bekâr odaları"nda kalan erkeklerin deneyimlerinin eleştirel sosyal hizmet bakış açısıyla değerlendirilmesi: İzmir- Basmane örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Fajth, V., Bilgili, Ö., Loschmann, C., & Siegel, M. (2019). How do refugees affect social life in host communities? The case of Congolese refugees in Rwanda. *Comparative Migration Studies, 7(1),* 1-21.

Farias, C., Farias, G. (2010). Cycles of poverty and consumption: the sustainability dilemma. *Competitiveness Review: An International Business Journal, 20(3),* 248-257.

Freeman, L. (2006). There goes the hood: Views of gentrification from the ground up. *Temple University Press.*

Freeman, L. (2008). Comment on 'the eviction of critical perspectives from gentrification research'. *International Journal of Urban and Regional Research, 32(1),* 186–191.

Glass, R. (1964). Aspects of change. J. Brown Saracino (Ed.), *The gentrification debates: A reader* (19-29).

Gökulu, Gökhan, (2010), Kent Güvenliği Kentleşme ve Suç İlişkisi, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 24(1).*

Green, R. D., Mulusa, J. K., Byers, A. A., Parmer, C. (2017). The Indirect Displacement Hypothesis: A Case Study in Washington, D.C. *The Review of Black Political Economy, 44(1-2),* 1–22.

Grigsby, W. G. (2015). Housing markets and public policy. *University of Pennsylvania Press.*

Grier, G., Grier, E. (1978). Urban displacement: a reconnaissance. *In Back to the City* (252-268). Baskı Yeri: Pergamon.

Grossmann, K., Haase, A. (2016). Neighborhood change beyond clear storylines: what can assemblage and complexity theories contribute to understandings of seemingly paradoxical neighborhood development?. *Urban Geography, 37(5),* 727-747.

Güngördü, F. N. (2021). Refugee emplacement in urban areas: The multi-scalar mobility patterns and location choices of Syrian refugees in İzmir, Turkey. (Doktora Tezi), Orta Doğu teknik Üniversitesi, Ankara.

Hedin, K., Clark, E., Lundholm, E., Malmberg, G. (2012). Neoliberalization of housing in Sweden: gentrification, filtering, and social polarization. *Annals of the Association of American Geographers, 102(2),* 443–463.

Hipp, J. R. (2020). Neighborhood change from the bottom up: What are the determinants of social distance between new and prior residents?. *Social Science Research, 86,* 102372.

Hole, J. (1886). The homes of the working classes with suggestions for their ımprovement, longmans, *Green & Company.*

Hyra, D. (2015). The back-to-the-city movement: Neighbourhood redevelopment and processes of political and cultural displacement. *Urban Studies, 52(10),* 1753–1773.

Işıkkaya, A. Devrim, (2008). Kentsel Çöküntü Bölgelerinin Örgütlenmesi ve Yeniden Kullanımı, (Doktora Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Johnston, R. J. (1971). Urban residential patterns: an introductory review.

Kalayci Onaç, A. (2020). kentsel kimlik ve imge olarak İzmir Basmane-Kadifekale aksının dünü bugünü yarını. *Urban Academy Journal of Urban Culture and Management, 13(3),* 404–416.

Kara Pilehvarian, N. (1993). yerleşme ölçeğinde korumanın Şirince örneğinde incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, 36(1-2),* 373–377.

Karakaya Ayalp, E., Yangın Kiremit Esen (2021). İzmir'in kapıları: kent mültecilerinin göç hikayeleri ve yaşam koşulları. *Urban Academy Journal of Urban Culture and Management, 14(3),* 659–686.

Keenan, P., Lowe, S., Spencer, S. (1999). Housing abandonment in inner cities-the politics of low demand for housing. *Housing Studies, 14(5),* 703-716.

Keleş, R. (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü,* Baskı yeri: İmge Kitabevi.

Kutlu, G. (2015). Agora, Kadifekale, birinci ve ikinci derece konut bölgeleri operasyon planları. *İzmir Büyükşehir Belediyesi.*

Lang, V., Bischof, D., Redeker, N. (2020). *Helping the Left Behind? Place-Based Policies and Regional Inequality*. Baskı Yeri: Working Paper.

Lansing, J. B., Marans, R. W. (1969). Evaluation of neighborhood quality. *Journal of the American Institute of Planners, 35(3),* 195-199.

Lees, L. (2008). Gentrification and social mixing: towards an inclusive urban renaissance? *Urban Studies, 45(12),* 2449–2470.

Lees, L., Hubbard, P. (2020). The emotional and psychological ımpacts of London's 'new' urban renewal. *Journal of Urban Regeneration and Renewal, 13(3),* 241–250.

Lees, L., Hubbard, P. (2022). "so, don't you want us here no more?" slow violence, frustrated hope, and racialized struggle on London's council estates. *Housing, Theory and Society, 39(3),* 341-358.

Lieb, R. C., Merel, R. A., Perlin, A. S., Sadoff, M. B. (1973). Abandonment of residential property in an urban context. *DePaul L. Rev., 23,* 1186.

Liu, C., O'Sullivan, D. (2016). An abstract model of gentrification as a spatially contagious succession process. *Computers, Environment and Urban Systems, 59,* 1-10.

Liu, Y., Tang, S., Geertman, S., Lin, Y., van Oort, F. (2017). The chain effects of property-led redevelopment in Shenzhen: Priceshadowing and indirect displacement. *Cities, 67,* 31–42.

Lowry, I. S. (1960). Filtering and housing standards: a conceptual analysis. *Land Economics, 36.*

Maass, A., Clark, R. D. (1986). Conversion theory and simultaneous majority/minority influence: Can reactance offer an alternative explanation? *European Journal of Social Psychology, 16,* 305–309.

MacKinnon, D., Kempton, L., O'Brien, P., Ormerod, E., Pike, A., Tomaney, J. (2022). Reframing urban and regional 'development'for 'left

behind'places. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, *15(1),* 39-56.

Mallach, A. (2006). *Bringing buildings back: From abandoned properties to community assets: A guidebook for policymakers and practitioners*. Baskı Yeri: Rutgers University Press.

Marcuse, P. (1985). Gentrification, abandonment, and displacement: connections, causes, and policy responses in New York City. *Journal of Urban and Contemporary Law, 28*, 195–240.

Margulis, H. L. (1998). Predicting the growth and filtering of at-risk housing: structure ageing, poverty and redlining. *Urban Studies, 35*.

Martin, L. (2007). fighting for control: political displacement in Atlanta's gentrifying neighborhoods. *Urban Affairs Review, 42(5),* 603–628.

Martin, Ron, et al. (2021) *Levelling up Left Behind Places: The Scale and Nature of the Economic and Policy Challenge*. Baskı Yeri: Taylor & Francis Group.

Murie, A., Hillyard, P., Birrell, D., Roche, D. (1976). New building and housing need: A study of chains of moves in housing in Northern Ireland. *Progress in Planning, 6,* 81-186.

Oner, A. C., Durmaz-Drinkwater, B., Grant, R. J. (2021). Precarity of refugees: the case of Basmane-İzmir, Turkey. *Journal of Ethnic and Migration Studies, 47(20),* 4651–4670.

Orthner, D. K., Jones-Sanpei, H., Williamson, S. (2004). The resilience and strengths of low-income families. *Family Relations, 53(2),* 159-167.

Pelling, M., Manuel-Navarrete, D. (2011). From resilience to transformation: the adaptive cycle in two Mexican urban centers. *Ecology and Society, 16(2)*.

Perşembe, Ö., Gönç, D. Ö. (2018). Basmane Çevresel Tasarım Önerileri. *İzmir Büyükşehir Belediyesi.*

Ratcliff, R. U. (1949). Urban land economics.

Quercia, R. G., Galster, G. C. (2000). Threshold effects and neighborhood change. *Journal of Planning Education and Research, 20(2),* 146-162.

Schwirian, K. P. (1983). Models of neighborhood change. *Annual Review Of Sociology, 9(1),* 83-102.

Simon, R. J., Sikich, K. W. (2007). Public attitudes toward immigrants and immigration policies across seven nations. *International Migration Review, 41(4),* 956-962.

Skaburskis, A. (2006). Filtering, city change and the supply of low-priced housing in Canada. *Urban Studies, 43*.

Skaburskis, A., Nelson, K. (2014). Filtering and gentrifying in Toronto: neighbourhood transitions in and out from the lowest ıncome decile between 1981 and 2006. *Environment and Planning a: Economy and Space, 46(4),* 885–900.

Slater, T. (2008). ‘A literal necessity to be re-placed’: a rejoinder to the gentrification debate. *International Journal of Urban and Regional Research, 32(1),* 212–223.

Smith, N. (1979). Toward a theory of gentrification a back to the city movement by capital, not People. *Journal of the American Planning Association, 45(4),* 538–548.

Smith, N. (1982). Gentrification and uneven development. *Economic Geography, 58.*

Smith, W.F. (1964). Filtering and neighbourhood change, *University of California Centre for Real Estate and Urban Management, 1*.

Stabrowski, F. (2014). New-build gentrification and the everyday displacement of Polish immigrant tenants in Greenpoint, Brooklyn. *Antipode, 46(3),* 794–815.

Sürgevil, S. (2011). *Basmane Garı ve Çevresi*. Baskı Yeri: İzmir Büyükşehir Belediyesi.

Şen, B., Şen, A.A., (2015), İstanbul'un öteki yüzü ve araftakiler: Suriçi İstanbul'da göç, yoksulluk ve göçmen mekânları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(21),* 31-58.

Tekeli, İ. (2011). *Anadolu'da Yerleşme Sistemi ve Yerleşme Tarihleri İlhan Tekeli Toplu Eserler 18*. Baskı Yeri: Tarih Vakfı.

Triandafyllidou, A. (2005). Kültürel çeşitlilik, çoğul milliyetçilik ve Avrupa kimliği. Türkiye'de Azınlık ve Çoğunluk Politikaları: AB sürecinde yurttaşlık ve azınlık tartışmaları, Der. Ayhan Kaya ve Turgut Tarhanlı, İstanbul: TESEV Yayınları, 41-56.

Twigge-Molecey, A. (2014). Exploring resident experiences of indirect displacement in a neighbourhood undergoing gentrification: The case of Saint-Henri in Montreal. *Canadian Journal of Urban Research, 23(1),* 1-22.

Watt, P. (2018). “This pain of moving, moving, moving:” evictions, displacement and logics of expulsion in London. *L'Année sociologique, 68(1),* 67-100.

Wynne, L., Rogers, D. (2021). Emplaced displacement and public housing redevelopment: From physical displacement to social, cultural, and economic replacement. *Housing Policy Debate, 31(3-5),* 395-410.

Valli, C. (2015). A sense of displacement: long-time residents' feelings of displacement in gentrifying Bushwick, New York. *International Journal of Urban and Regional Research, 39(6),* 1191–1208.

Yağınlı, Gizem. (2020). *Soylulaşma eksenli yerinden edilmenin farklı halleri: Fener-Balat ve Yeldeğirmeni örnekleri.* (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yıldız, A., Uzgören, E. (2016). Limits to temporary protection: non-camp Syrian refugees in İzmir, Turkey. *Southeast European and Black Sea Studies, 16(2),* 195–211.

Zuk, M., Chapple, K. (2016). Housing production, filtering and displacement: untangling the relationships. *IGS Research Brief.*

A
TEZ KAPSAMINDA YAPILAN GÖRÜŞMELERİN LİSTESİ

Tablo A 1 Görüşme listesi

Görüşme 01: Erkek, 60 Yaşında, Dükkan Sahibi, Semti Terk Etmiş Eski Sakin, 42 Yıldır Semtte Dükkan İşletiyor Görüşme Tarihi: Temmuz 2020
Görüşme 02: Erkek, 74 Yaşında, Dükkan Sahibi, Semti Terk Etmiş Eski Sakin, 57 Yıldır Semtte Dükkan İşletiyor Görüşme Tarihi: Temmuz 2020
Görüşme 03: Erkek, 67 Yaşında, Dükkan Sahibi, Semti Terk Etmiş Eski Sakin, 47 Yıldır Semtte Dükkan İşletiyor Görüşme Tarihi: Temmuz 2021, Kasım 2021, Mayıs 2023
Görüşme 04: Erkek, 47 Yaşında, Serbest Çalışan, Semti Terk Etmiş Eski Sakin, 20 Yıldır Semtte Çalışıyor Görüşme Tarihi: Mayıs 2023
Görüşme 05: Erkek, 74 Yaşında, Dükkan Sahibi, Semti Terk Etmiş Eski Sakin, 57 Yıldır Semtte Dükkan İşletiyor Görüşme Tarihi: Mayıs 2023
Görüşme 06: Erkek, 70 Yaşında, Emekli, Semti Terk Etmiş Eski Sakin, 50 Yıl Semtte İkamet Etmiş Görüşme Tarihi: Mayıs 2023
Görüşme 07: Erkek, 21 Yaşında, Sığınmacı, Semti Terk Etmiş Eski Sakin, 3 Yıl Semtte İkamet Etmiş Görüşme Tarihi: Mayıs 2023
Görüşme 08: Erkek, 45 Yaşında, Ev ve Dükkan Sahibi, Muhtar, Semtte Kalan Sakin, 28 Yıldır Semtte Yaşıyor Görüşme Tarihi: Mayıs 2023
Görüşme 09: Erkek, 68 Yaşında, Ev Sahibi, Semtte Kalan Sakin, 54 Yıldır Semtte Yaşıyor Görüşme Tarihi: Mayıs 2023

Tablo A 1 Görüşme listesi (devamı)

Görüşme 10: Erkek, 45 Yaşında, Ev Sahibi, Muhtar, Semtte Kalan Sakin, 25 Yıldır Semtte Yaşıyor Görüşme Tarihi: Mayıs 2023
Görüşme 11: Erkek, 83 Yaşında, Ev Sahibi, Semtte Kalan Sakin, 76 Yıldır Semtte Yaşıyor Görüşme Tarihi: Ağustos 2021
Görüşme 12: Erkek, 55 Yaşında, Ev Sahibi, Semtte Kalan Sakin, 55 Yıldır Semtte Yaşıyor Görüşme Tarihi: Temmuz 2021
Görüşme 13: Erkek, 58 Yaşında, Ev Sahibi, Muhtar, Semtte Kalan Sakin, 58 Yıldır Semtte Yaşıyor Görüşme Tarihi: Kasım 2021
Görüşme 14: Erkek, 63 Yaşında, Ev Sahibi, Semtte Kalan Sakin, 58 Yıldır Semtte Yaşıyor Görüşme Tarihi: Ağustos 2021
Görüşme 15: Kadın, 73 Yaşında, Ev Sahibi, Semtte Kalan Sakin, 55 Yıldır Semtte Yaşıyor Görüşme Tarihi: Kasım 2021
Görüşme 16: Kadın, 88 Yaşında, Kiracı, Semtte Kalan Sakin, 60 Yıldır Semtte Yaşıyor Görüşme Tarihi: Ağustos 2021
Görüşme 17: Erkek, 38 Yaşında, Sığınmacı, Kiracı, Semtte Kalan Sakin, 2 Yıldır Semtte Yaşıyor Görüşme Tarihi: Ağustos 2021
Görüşme 18: Kadın, 40 Yaşında, Sığınmacı, Kiracı, Semtte Kalan Sakin, 10 Yıldır Semtte Yaşıyor Görüşme Tarihi: Ağustos 2021, Kasım 2021
Görüşme 19: Kadın, 47 Yaşında, Sığınmacı, Kiracı, Semtte Kalan Sakin, 4 Yıldır Semtte Yaşıyor Görüşme Tarihi: Kasım 2021

Tablo A 1 Görüşme listesi (devamı)

Görüşme 20: Kadın, 37 Yaşında, Sığınmacı, Kiracı, Semtte Kalan Sakin, 5 Yıldır Semtte Yaşıyor Görüşme Tarihi: Kasım 2021
Görüşme 21: Yerel Gazeteci, 25 Yıldır Semt İle İlgili Yazılar Yazıyor Görüşme Tarihi: Kasım 2018, Mayıs 2023

TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR

Konferans Bildirileri

1. Kılıç, M.S. ve İslam, T. (2022): Displacement Through Filtering: The Case Of Basmane, İzmir, 1. Uluslararası Ege Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı, p. 79